

ОВИД

Н О Р І Z О Н

№ 4 (139)

ЖОВТЕНЬ-ГРУДЕНЬ 1966 OCTOBER-DECEMBER diasporiana.org.ua VOL. XVII

В Ж Е В И Д Р У К У В А Н А

**АНГЛОМОВНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ
У К Р А Ї Н О З Н А В С Т В А**

накладом
ТОРОНТОНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

коштом
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНЬОГО СОЮЗУ

ПЕРШИЙ ТОМ ВЖЕ ПОЯВИВСЯ
І ВКЛЮЧАЄ РОЗДІЛИ:

*Загальні інформації
Фізична географія і природа
Людність
Етнографія*

*Українська мова
Історія України
Українська культура
Українська література*

ЦІНА ПЕРШОГО ТОМУ — 37.50 ДОЛ.

Замовлення приймає

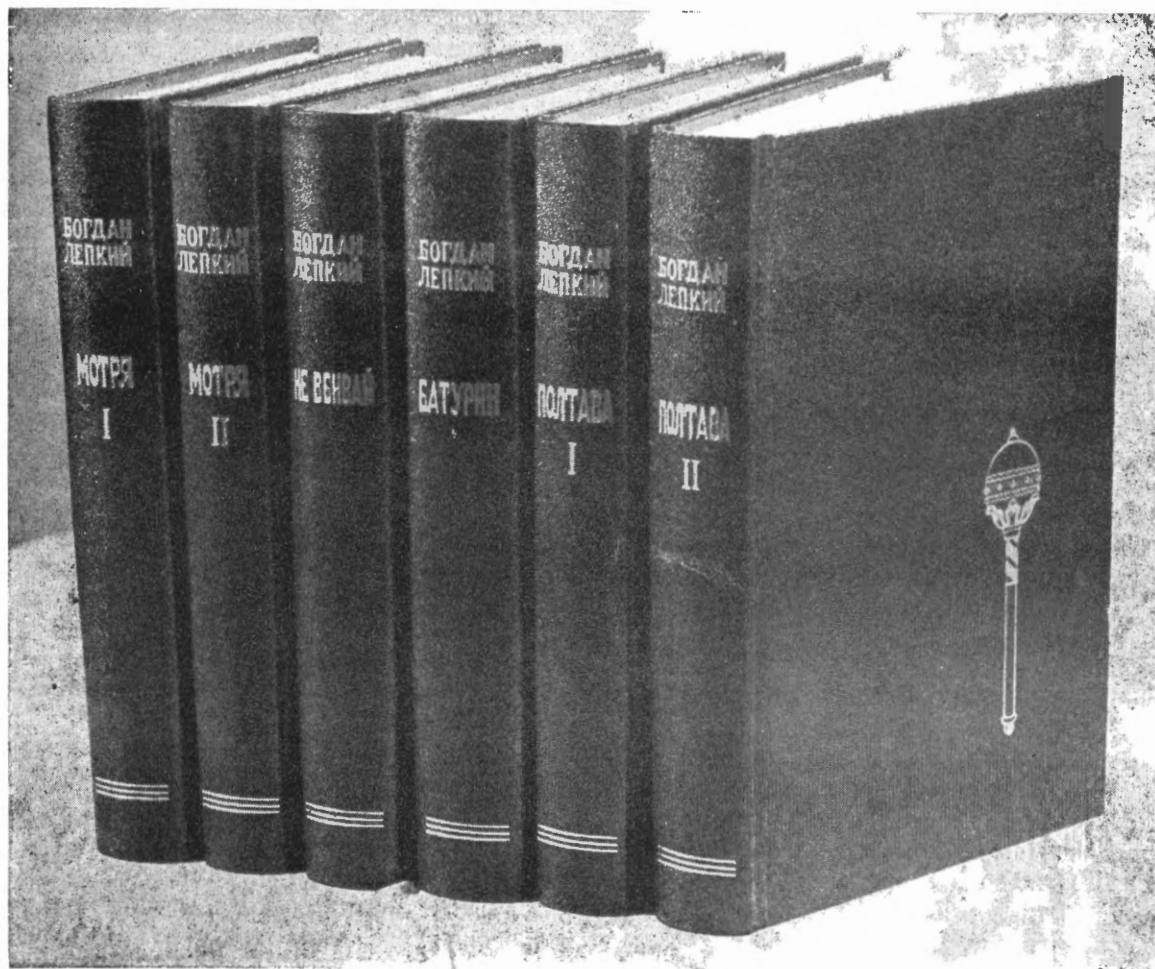
Видавництво Миколи Денисюка в Чікаго

Замовлення з чеком або моні ордером слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. Chicago Ave.
Chicago, Ill. 60622 — U.S.A.

ТРИЛОГІЯ БОГДАНА ЛЕПКОГО

МАЗЕПА

6 томів Трилогії Б. Лепкого Видавництва М. Денисюка (ювілейне видання з 1959 року)

МОТРЯ I	388 ст.	БАТУРИН	396 ст.
МОТРЯ II	306 ст.	ПОЛТАВА I	330 ст.
НЕ ВБИВАЙ	416 ст.	ПОЛТАВА II	428 ст.

Разом 2.264 сторінок друку

Ціна за цілість 21.00 дол. на сплати.

Замовлення без завдатку слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. CHICAGO AVE. CHICAGO, ILL., 60622 — USA

АНТОЛОГІЯ ПЕРЕКЛАДІВ З ШЕВЧЕНКА ЧУЖИМИ МОВАМИ
ЗА РЕДАКЦІЄЮ БОГДАНА КРАВЦЕВА
Видавництво Миколи Денисюка, Чикаго 1964,
456 сторінок, тверда оправа, з позолоченням. Ціна 7.00 дол.

На книгарському ринку появилася книжка, що може уважатися гідним доповненням і завершенням усіх дотеперішніх видань творів Шевченка та літературно-критичних праць про Шевченка в ювілейні роки 1961-64. Це антологія перекладів вибраних з „Кобзаря” поезій і поем на різні мови світу. Всіх мов у згаданому виданні — 29, в тому 21 європейська, а решта з інших континентів, між ними вірменська, грузинська, навіть корейська, китайська, японська й інші, передані їх традиційно-старовинним письмом. Окремі статті інформують про історію перекладів тією чи іншою мовою та подають прізвища перекладачів і назви окремих перекладних збірок.

Факт цікавий і вартий більшої уваги. Він свідчить про зріст зацікавлення інших народів та середовищ творчістю Шевченка, в якій вони знаходять, між ін., мотиви та ідеї, співзвучні з їхніми прагненнями. Історія перекладів з Шевченка сягає поза сотню літ. Ще за життя поета появились перші переклади на польську, чеську та російську мови, а тепер їх кількість зростає з року на рік пропорційно до поширення знання про Шевченка поза межами України. Сьогоднішня перекладна література з Шевченка становить уже десятки томів, не враховуючи окремих творів чи їх уривків, розсіяних по різних чужомовних періодичних публікаціях. Зробити їх доступними ширшому загалові практично дуже важко, тож це завдання почасти сповняє видання „Шевченкове слово і слава”. Ця книга, хоч є лише антологією, має ту перевагу, що її може придбати кожний читач і використати її з різною метою.

Поперше, таке видання — переконливий засіб у руках українця — батька чи виховника, що знайомить дітей-молодь на еміграції з Шевченком і його значенням. Подруге, ця книга перекладів дає українцеві добру нагоду до ознайомлення чужинців з творчістю нашого поета зокрема та з українською культурою взагалі.

Хоч Шевченко, ідеолог політично-державно-

го усамостійнення України, вважається передусім національним поетом і носієм національних ідеалів, то насправді значення Шевченка значно більше і значно ширший його ідеологічний горизонт. Його поезію проникають вселюдські ідеали волі-свободи. У його творах золотою ниткою нижеється думка, що здійснення універсального ідеалу волі та миру на землі залежить від перемоги принципу Правди, побудованого на фундаменті справжнього братерства між народами. Ці основні моральні тези, втілені в Шевченкове полум'яне слово, ставлять нашого поета поруч із найбільшими учителями-моралістами Заходу і Сходу та надають його творчості всесвітнього значення.

Завдяки цій рисі своєї творчості Шевченко став близький і рідний одиницям і народам, що цінять волю і розуміють вагу боротьби й жертви за неї. Напр., поема „Кавказ” є не тільки духовою власністю української літератури, але й до певної міри власністю народів Кавказу і всіх повсюдених російським імперіялізмом народів „від молдаванина до фіна”. Подібне значення має поема „Неофіти” з прозорою політичною алегорією, спрямованою не тільки проти царського самовладства, але й узагалі проти всіх тиранів і гнобителів вільної думки на землі.

Шевченкова любов своєї батьківщини та ідея братньої любови між народами — це те основне, що промовляє до людської душі із сторінок книжки „Шевченкове слово і слава”. Це доказ, що в хорі геніїв світу наш Шевченко має свій власний голос і має що сказати від себе також іншим народам. Тому цей односторонник вартий зайняти гідне місце на полицях не тільки наших домашніх, але й прилюдних бібліотек або послужити як подарунок нашим друзям чи знайомим іншої національності, що цікавляться літературою. Читач-чужинець, що не знає української мови, знайде добру інформацію про Шевченка в статті Богдана Кравцева англійською мовою.

ОВИД

H O R I Z O N

Vol. XVII № 4 October-December 1966

EDITOR

Mykola Denysiuk

PUBLISHER

Mykola Denysiuk Publishing Co.
2226 W. Chicago Ave.
Chicago, Illinois 60622, USA
Tel.: EVerglade 4-3868

REPRESENTATIVES:

South America:

Mychajlo Danylyshyn
c. Mozart 614

Buenos Aires, Rep. Argentina

Australia

Fokshan Library & Book supply
16a Prospect St.
Glenroy W. 9. Vic.

England

Ukrainian Booksellers
49 Linden Gardens
London W. 2.

Second-class mail privileges
authorized at Chicago, Illinois

Authorized as Second-class mail,
Post Office Dept., Ottawa

Composition & printing by
Mykola Denysiuk Printing Co.
2226 W. Chicago Avenue
Chicago, Illinois 60622 — USA

All rights reserved under Inter-
national and Pan-American
Copyright Conventions
Subscription \$4.00 yearly
\$1.00 per Copy

Видає й редагує
Микола Денисюк

Мовний редактор —
Роман Завадович

Надісланих рукописів редакція не повертає, як теж не веде листування з приводу невикористаних матеріалів. Статті, підписані прізвищем чи псевдонімом автора, не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція застерігає собі право скорочувати статті й виправляти мову. Всі права застережені.

Річна передплата:

Австралія і Англія — шіл.	30.—
Бразилія — крузейрів	480.—
Аргентина — арг. пезів	240.—
ЗДА, Канада і ін. — дол.	4.—
Німеччина — Д.М.	10.—
Франція — фр. фр.	15.—

З М І С Т

Роман Завадович — <i>За рідну стежку</i>	5
Ігор Качуровський — <i>Паліандровий диптих</i>	11
Ярослав Курдидик — <i>Батальйони морських тіней</i>	12
Галина Лашенко — <i>Равти президента Масарика</i>	13
Роман Завадович — <i>Там, де відпочивав Іван Франко</i>	19
Леся Лисак — <i>Заграйте мені тієї пісні...</i>	21
Микола Денисюк — <i>Поза редакцією „Овиду“</i> (Дев'ятий Конгрес УККА; Четвертий З'їзд УКАП; Другий З'їзд Українських Журналістів Америки й Канади; Зустріч з Головою Проводу ОУН; Відвідини у Блаженнішого Митрополита Іоана Голови Української Православної Церкви Америки)	23
— <i>Як жила і вмерла Наталена Королева</i>	27
Олександр Домбровський — <i>Автентичний документ чи фальсифікат?</i>	29
Ігор Качуровський — <i>Кость Бульдин</i>	33
А. Галан — <i>Пам'яті Костя Бульдина</i>	35
— <i>Розмови про книжки</i>	36
Володимир Жила — <i>Історичне багатство „Слова“</i>	37
Яр Славутич — <i>Палке серце поета</i>	38
— <i>Резолюції Другого З'їзду Українських Журналістів Америки і Канади</i>	43
— <i>Кодекс етики українського журналіста</i>	45
Софія Наумович — <i>Молодь вшановує Франка в Парижі</i>	47
— <i>Музично-драматична студія М. Скали-Старицького</i>	48

На обкладинці: *Божя Матір з Дитятком Ісус* — картина роботи арт.-мал. Марії Гарасовської-Дачинин

Погруддя Митрополита Андрея Шептицького в бронзі роботи о. Ярослава Свищука

Від видавництва

„Овид” появляється цим разом з припізненням, але ми друкуємо вже нове число (перше за 1967 рік), яке появиться своєчасно ще до кінця місяця березня 1967 р.

Гості, що відвідали наше видавництво в останньому часі: д-р Лев Мидловський, президент Української Католицької Асоціації Преси (УКАП) і головний редактор тижневика „Шлях”, органу філядельфійської Митрополії (Філядельфія); о. д-р Орест Купранець ЧСВВ, перший віцепрезидент УКАП і редактор місячника „Світло” (Торонто); Мстислав В. Дольницький, другий віцепрезидент УКАП і головний редактор щоденника „Америка”, органу СУК „Провидіння” (Філядельфія); Михайло Вайда, секретар УКАП (Філядельфія); інж. Анатоль Гудзовський, провідний діяч ДОБРУС-у в ЗДА (Нью-Йорк); Борис Вітошинський, редактор офіціозу ЗЧ ОУН тижневика „Шлях Перемоги” (Мюнхен); д-р Атанас Фіголь, керівник видавництва Енциклопедії Українознавства „Молоде Життя” (Мюнхен); інж. Лев Яцкевич, автор творів дитячої літератури (Філядельфія); Михайло Поронюк, редактор часопису „Батьківщина”, органу українських гетьманців (Торонто); інж. Юрій Семків, пластовий діяч (Австралія) та ін.

За наше припізнене листування дуже вибачаємося перед нашими Читачами, Співробітниками й Приятелями. Після появи наступного числа „Овиду”, суцесивно дамо відповіді на всі одержані листи.

В нашій друкарні видрукувано в останньому часі такі нові публікації:

Софія Парфанович „Карусь і ми” — то, як хочете, повість або збірка оповідань, поєднаних спільним тематичним вузлом — автом. Авторка їздить автом і розповідає, де була, що бачила і які пригоди переживала. Але це ще далеко не все. Вона пише: „Карусь і ми — одна цілість, одного життя машини й людей, що нею користу-

ються і, навіть люблять її”. Авторка передає на сторінках цієї книжки слова людей, що спостерігали її біля авта: „Вона його любить, як дитину або свого пса чи kota”. 324 сторінки друку, в твердій оправі, з позолоченням. Мистецьке оформлення обкладинки Оксани Мошинської. Ілюстрації Христі Головчак.

Протсерей Василь Булавка: *Короткий курс Богослуження Української Православної Церкви*. Матеріали зредагував і ілюстрації добрав канд. богосл. В. Івашук. 64 сторінки.

Олег Коверко: *Ескізи над Віддаллю (поезії)*. Обкладинка роботи Ліди Петруняк. 48 сторінок.

Всі три видання появилися накладом авторів.

„ГОЛОС ПРАВОСЛАВНОГО БРАТСТВА” — кварталник Православного Братства Святої Тройці, присвячений питанням Христової Віри та церковного життя. ЧЧ. 4 (16) — 1966 та 1 (17) — 1967.

Повне Видання Творів Тараса Шевченка в 14-ти томах буде ще в продажу, бо ми друкуємо ще бракуючі томи, які були вже випродані. Матимемо ще деяку кількість комплектів до продажу й приймаємо ще замовлення. Хто ще не придбав собі цього монументального видання Творів Тараса Шевченка, має змогу собі купити. Цілість — всі чотирнадцять томів коштують лише 75.00 долярів на сплати, навіть по 5.00 дол. місячно або з 4% знижкою, себто 72.00 доляри при заплаті до 30 днів від дати замовлення. Замовлення приймаємо без завдатку. Для вигоди друкуємо при кінці цієї сторінки картку замовлення.

**ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ,
ЧИТАЙТЕ,
ПОШИРЮЙТЕ
„О В И Д”**

..... Тут відтати

ЗАМОВЛЕННЯ

До Видавництва Миколи Денисюка

Цим замовляю 14-томове ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА:

- ☐ за 75.00 дол. на сплати до 3-ох місяців.
☐ за 72.00 дол., себто з 4% знижкою при заплаті готівкою, висилаючи чек (моні ордер) при замовленні.

Моя адреса:

Підпис:

Роман Завадович

За рідну стежку

Бажання українських батьків-емігрантів в Америці вчити своїх дітей рідної мови майже таке давнє, як і наша заокеанська еміграція. З документальних джерел до історії українського поселення в Америці знаємо, що вже перше покоління української молоді почало відходити від своєї Церкви, а тим самим і від предківських ідеалів. Уже тоді церковний провід і батьки зрозуміли, що без навчання українознавства та релігії рідною мовою в рідному обряді не буде можливо виховати молодь так, щоб вона була здатна брати активну участь у громадському та релігійному житті своєї спільноти. Це й дало привід до заснування при наших церквах пополудневих чи вечірніх шкілок (від 1890-их років), а згодом (від 1925 р.) — цілоденних початкових шкіл на правах публічних шкіл з додатковими предметами української мови, релігії, церковного обряду, історії, географії та літератури України. З приїздом до країн Північної Америки нової еміграції (від 1950 р.) постали всім нам тепер відомі „рідні школи” або школи чи курси українознавства.

Якби не те, що до українських шкіл ходить приблизно лише третина дітей українських батьків, то можна б сказати, що справу української доповняльної освіти розв'язано у нас менш-більш задовільно.

Інакше виглядає справа з українською позашкільною літературою для дітей — книжками та журналами. До 1939 р. деяка кількість періодичних і неперіодичних видань напливала до Америки й Канади з України, передусім з її західних земель. В Північній Америці не було особливої потреби та й майже не було кому творити й видавати таку літературу. Становище основно змінилося, коли друга світова війна припинила розвиток вільної літератури навіть у Західній Україні. Зате на території Америки й Канади опинилася деяка кількість письменників, видавців, редакторів і літера-

турознавців, здатних продовжувати працю на педагогічній ниві в галузі друкованого слова для дітей і юнацтва.

На жаль, цієї великої нагоди наша еміграційна спільнота в достатній мірі не використала. Ні видавництву „Мій Приятель” у Вінніпезі, ні видавництву „Нашим Дітям — ОПДЛ” у Торонті не дано можливості розбудувати працю так, як цього вимагала потреба. Хоч тиражі були невеликі — приблизно 2.000 прим., публікації розходилися слабо. Батьки звернули зразу головну увагу на влаштування себе та на матеріяльне забезпечення, а поки влаштовувалися, то „привикли”. Наша нова еміграція, не зважаючи на порівняно високий відсоток інтелігенції, немов призабула переважливу виховну роль рідної дитячої літератури, і залишила її поза головним полем своєї уваги. Становище трохи покращало, коли у вересні 1954 р. заходами Українського Народного Союзу при матеріяльній співдії кількох сотень ідейних громадян почала виходити „Веселка”, але громадськість і досі не знає, яких особливих зусиль і заходів було треба, щоб цьому журналові промстити дорогу хоч до частини дітей через батьківський дім і школу. Ще й тепер розмірно марний відсоток українських дітей у Північній Америці (а в інших країнах діаспори і поготів) передплачує і читає апробовану шкільними чинниками та виховними організаціями „Веселку”, а не в одному більшому осередку української еміграції, де є і редакції наших газет, і книгарні, і культосвітні товариства, цей журнал людям майже зовсім не відомий. Інші наші журнали для молодого покоління у вільному світі мають ще більше підстав до жаління.

Від початку масового переселення з скитальських таборів в Європі минає вже 18 років, наша новоприбула громада сяк-так матеріяльно влаштувалася, розбудувала пресу і видавництва для

дорослого читача, але видавництва неперіодичної літератури для молодого покоління таки не діждалися достатньої матеріальної і моральної підтримки. На жаль, серед нас не знайшлося вдосталь охочих одиниць чи організацій, які б змогли поставити таке видавництво на міцніших ногах і фахово наладили б просування дитячої книжки від продуцента до відборця, залишивши за невеличкою громадкою письменників-педагогів їх головне діло — творчість. Пропагандивний аспект справи обмежувався здебільша словесними закликами, а цього було замало. Залунали і досі не затихають докори на адресу загалу батьків. Ніде правди діти, в силу різних обставин велика частина батьків у домашньому вихованні пішла по лінії найменшого опору, викресливши з свого бюджету видатки на дитячі видання, мовляв, діти не вміють або не хочуть їх читати... На наслідки не довелося довго ждати: брак доцільного використання українського друкованого слова призвів до занепаду рідної мови серед нашої молоді, до її жалюгідного збідніння, до навички не розмовляти нею навіть між своїми. Створився парадокс: в добу пошавленої пропаганди за двомовність чи й „більшемовність” серед американської та канадської громадськості діти українських батьків щораз більшою мірою стають одномовними.

З нагоди американського Тижня Дитячої Книжки журнал „College Star” у 1965 р. висловив таку думку: „Книжка є приємністю без уваги на те, якою мовою вона написана”. Розвиваючи цю думку, можемо сказати, що кожна мова і всяка книжка — аби виховна! — написана тою чи іншою мовою, веде читача до духового й інтелектуального збагачення, до пізнання життя і світу, до вивчення різних культур, країн і народів. Педагогічний досвід каже, що знання двох чи більше мов розвиває у більшій мірі інтелект людини, зміцнює її духові сили — пам’ять, здатність думати, правильно оцінювати явища — одним словом, допомагає людям підійматися на вищий рівень знання-освіти. Тому двомовні діти — з правилами кращі учні в своїх школах.

Погляд журналу „College Star” не відокремлений. „Кожна людина повинна знати, крім власної, бодай одну чужу мову”, — сказав Президент ЗДА Д. Д. Айзенгавер до „вчительки року” пані Лістенбергер. Знаємо не віднині, що так само думає вся провідна верства Америки, Канади, Бразилії, Аргентини та ін. країн. Не маємо тут місця на цитати з промов і заяв президентів, губернаторів, сенаторів, учених, освітньо-виховних організацій і под. про важливість і потребу знання інших мов. Зате треба пригадати, що цей офі-

ційний погляд повністю узгоджується з українським поглядом на цю проблему. Українська книжка в руках дитини виконує корисне завдання — тим більше що українська література для молодого покоління (звичайно, за винятком тієї, що її видають українською мовою вороги Бога й України) справді виховна, сповнена моральними вартостями, релігійно спрямована, без елементів несамовитості, жорстокостей чи нездорової сенсаційності. З чистим сумлінням і з рукою на серці сміємо твердити, що українська книжка і український журнал у вільному світі допомагають виховувати добрих громадян країн, де ми поселилися, і свідомих членів своєї української громади та Української Церкви.

У світлі цього твердження не одному з нас, батьків чи громадян, важко відповісти з легким серцем на питання, яке нам так часто ставить само життя: чи вмітимуть наші діти в неукраїнських школах або товариствах розповісти щонебудь про свій предківський нарід, коли їх про це запитують (а запитують напевно і то не раз!); чи зможуть вони завтра якнебудь допомогти героїчній Україні в її визвольній боротьбі; чи зможуть бодай словом оборонити українську правду; чи хоч трішки защемить у них серце, коли хтось зумисне і з нечесною метою зневажатиме те, що для їхніх дідів і батьків було достойне і святе?

І ось, щоб ці й подібні справи та поєднані з ними обов’язки нагадати українській громаді, наші громадські й виховні центри на терені Америки й Канади за ініціативою Об’єднання Працівників Дитячої Літератури проголосили наприкінці 1966 р. проведення культурно-пропагандивної кампанії п. н. „Двомісячник Української Дитячої Книжки”. Додамо, що під цим треба розуміти також літературу для доросту, а поруч книжки — також пресу, одним словом, друковане слово. У програмі кампанії намічено різні стежки до батьківського серця й сумління, та всі вони збігаються при одній спільній меті: щоб добре, убагороднююче, виховне рідне друковане слово знайшлося в кожному домі, в кожній родині та на кожному місці, де є наші діти, щоб було їх сторожем та опікуном їхніх душ. Це шлях до розв’язки великої проблеми.

До завдань Двомісячника УДК належить, між іншим, нагадати нашій громадськості відомі, але призабуті істини: мова — то зброя культури, а її творчий арсенал — книжка, преса; у мові, живій і писаній, живе тисячолітня душа народу; друковане слово — то найпевніший зв’язковий між нами і праджерелами культури нашого народу, це голос його найкращих синів і до-

чок — живих і тих, що давно від нас відійшли у вічність; хто не цінить і не використовує книжки, той заперечує сам себе. Чи це не промовистий факт, що з попередніх поколінь нашої еміграції залишилися при рідній спільноті тільки ті одиниці, що зберегли українську мову? Колись на рідних землях ми вчилися рівночасно кількох живих і, навіть, мертвих клясичних мов, і це уважалося нормальним явищем. Ніхто з батьків не виступав із застереженням, що це перевантажує ум дитини і змішує всі мови в одно. Чи ж тепер тут треба аж якогось особливого героїства, щоб зберегти рідну мову в наших домах і серед наших дітей? Замало виправдуватись, що в теперішніх умовах, під тиском оточення важко здійснювати цей обов'язок. Треба знайти нові шляхи й нові методи, що ведуть до мети, а передусім треба врахувати й використати досвід тих батьків, що домоглися повного успіху.

Найважливіша „таємниця” успіху — це справжня батьківська-материнська любов, свідомість відповідальності перед Богом і суспільністю за долю-щасття дітей та щире бажання зробити все, що в даних обставинах конечно і можливе. Бож, ніде правди діти, велика громада батьків становить проблему саму в собі — „проблему батьків”. Вони, що зробили з свого дому лише нічлігарню та харчівню для своїх дітей, а головну „виховну роль” передали телевізорів та вулиці, самі потребують допомоги від громадянства. Бож не розв'язати „проблеми дітей” без розв'язки „проблеми батьків”, без освідомлення їх про те, яку

основну роль у формуванні з дитини майбутнього громадянина відіграє родина і наріжний камінь її виховання — книжка, журнал. Про таких батьків висловив Бернард Шов свою іронічно-сатиричну думку: „Може існувати сумнів, хто саме має опікуватися дітьми, але нема сумніву, що батьки до цього найменше придатні”. Це проблема, про яку можна і треба писати цілі томи, бо від неї залежить наше „бути чи не бути” на еміграції. На українському ґрунті покищо появляються статті і брошури, але ще велике питання, скільки батьків і виховників їх читає. А читати таку літературу і вчитися мудрости виховання треба конечно кожному батькові і кожній матері. Цього вимагає й інстинкт самозбереження не тільки батьків, але й цілої спільноти. Бо від якого зусилля і від якої жертви звільнені батьки, коли йдеться про добро їхніх дітей?

На нашу думку, для цього треба більше ініціативи збоку провідних чинників нашої суспільності. Ніяке діло не піде вперед самопливом. Ніяка, хоча б і найкраща суспільність, не може діяти без проводу. Якщо мова про українську книгу для дітей і молоді, то ця відома істина почала виправдувати себе зараз на перших тижнях Двомісячника УДК: пожвавився кольпортаж книжок, з'явилися перші більші датки на видавничий фонд, виринули нові конкретні пляни видань, пожвавилася по школах і організаціях молоді праця батьків і з батьками, влаштовано відповідні імпрези, виставки книги і преси, поширено серед громадянства інформаційну літературу — бюле-

20-ТОМОВЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ІВАНА ФРАНКА

Велике (понад 8,800 сторінок тексту та ілюстрацій), найбільше з дотеперішніх видань творів Івана Франка, що досі будь-де та будь-коли виходили.

В цьому виданні творів Івана Франка видруковано:

1). 115 оповідань, казок і дитячих віршів; 2). 9 повістей; 3). 5 томів поезій (загально 437 окремих віршів); 4). 14 поем; 5). 7 драматичних творів; 6). 3 томи (близько 1,300 стор.) перекладних творів з інших мов — латинської, англійської, французької, німецької, італійської, польської, чеської, російської, староруської, сербської та ін.

ЦІНА ВИДАННЯ (ТАКОЖ НА СПЛАТИ) \$ 76.50

Замовлення без завдатку слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY
2226 West Chicago Avenue — Chicago 22, Ill., — USA.

тені, каталоги, проклямації, навчальні програми доповнено додатковими постановами про заходи й методи наближення української дитини до рідної книжки тощо. Щоправда, чимало навіть більших осередків нашої спільноти ще не взяло участі в цьогорічній кампанії, але треба сподіватися, що в наступні роки їх буде щораз більше. Адже подібні акції, проведені систематично протягом 9 років серед української громадськості в Австралії, допомогли збільшити продаж рідної книжки впорівень із першим роком — удесятеро. Коротко, треба перейти від слів до діл, не тільки теоретизувати, а й діяти. Багато, багато з того, що в наших умовах, хоч і несприятливих, можна було зробити, досі не зроблено. Бо жниво велике, а жінці, хоч ще не перевелися, „забули серпи взяти...”

Недугу нашої духової розслабленості лікуймо ясною думкою про те, що йдеться не про будь-що, а про підставову, фундаментальну проблему, яка пов'язана з „найвищою політикою”, майбутнім наших дітей. Діти (не тільки в нас, але в усіх спільнот і народів) — питання престижу і найголовніший доказовий матеріал оскарження й оборони на суді історії, що прийде колись неминуче. Від них, нашої зміни, залежатиме, чи наші дотеперішні надбання — культурні, наукові, мистецькі, релігійні, соціальні, економічні — завтра збережуться чи розпадуться, як будівлі, поставлені на піску. Мудрий ніколи не здвигає стін і не вивершує покрівлі, не подбавши про тривкий фундамент.

Напевно не одному з нас, коли міркує про ці проблеми, приходять на пам'ять думки світлого громадянина, ученого, педагога і дитячого письменника — Володимира Радзикеви́ча. Він кликав нас за життя і тепер по смерті кличе нас у своїх статтях, розсіяних по сторінках преси, „показа-

ти дітям рідну стежку до рідної книжки”, щоб вони не заблудили, щоб не стали чужинцями в рідній хаті і не нанесли стиду ні батькам, ні Церкві, ні рідному народові. Бо ніхто не знає, яке буде завтра і до яких історичних завдань покличе Бог сьогоднішніх малих читачів української книжки. Про це написав Франко в поемі „Мойсей”, згадуючи про останнє прощання Мойсея з дітьми свого народу, оці прегарні слова, вкладені в Божі уста:

Здійми обув буденних турбот,
Прийми сюди сміло,
Бо я хочу послати тебе
На велике діло.

Не гасіте ж святого вогню,
Щоб, як поклик настане,
Ви могли щиросердно сказати:
„Я готовий, о Пане!”

ПРИГОДИ ГНОМИКА РОМТОМТОМИКА

Ілюстрації
мистця ЕДВАРДА КОЗАКА

Об'єднання Працівників Дитячої Літератури
Торонто Р. Б. 1964 Нью-Йорк

Видали цю книжку своїми коштами
приятелі письменника

Ярослава й Михайло Шафранюки
в Торонті, Канада

Ціна — 2.50 дол.

РОМАН ЗАВАДОВИЧ

Замовляти в адміністрації „Овиду”

СВЯТЕ ПИСЬМО СТАРОГО та НОВОГО ЗАВІТУ

повний переклад,
здійснений за оригінальними єврейськими, араміїськими та грецькими текстами

ПІД ЧАС ДРУГОГО ВАТИКАНСЬКОГО ВСЕЛЕНСЬКОГО СОБОРУ
РИМ, 1963

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІАН
Старий Завіт 1070; Новий Завіт 352 сторінки
Мапи та кольорові ілюстрації.

Ціна:

В шкіряній оправі з позолоченням	20.00 дол.
В полотняній оправі з позолоченням	15.00 дол.
В полотняній оправі	12.00 дол.

Замовлення і гроші слати на адресу „Овиду”.

Найновіші видання творів сьогочасних письменників

ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ 100-ИХ РОКОВИН

ВІД ДНЯ НАРОДИН

УЛЯНИ КРАВЧЕНКО

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА

видало

її автобіографічну повість

Х Р И З А Н Т Е М И

найбільшій, ілюстрований світлинами й
ще піде не друкований твір авторки

Нова гідна уваги літературна поява —
т о

велика й оригінальна своєю ідеєю
історична повість відомої письменниці

Наталени Королевої

QUID EST VERITAS?

(ЩО Є ІСТИНА?)

Накладом Видавництва Миколи Денисюка

Обидві книжки появилися в серії монументальних видань подібно, як Твори Тараса Шевченка й Трилогія Богдана
Лепкого, видані люксово, в твердій оправі, в імітації шкіри, в мистецькому оформленні Оксани Мошинської,
за літературною й мовною редакцією Романа Завадовича.

Ціна одної книжки дол. 5.50.

При замовленні обидвох повістей ціна за дві книжки разом з коштами пересилки лише дол. 10.00

Замовлення і гроші слати на адресу :

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY
2226 W. CHICAGO AVE., CHICAGO 22, Ill. — U.S.A.

КНИЖКА

з цією маркою —

найпевніший
приятель
української
родини

СТАЛІ ПОКУПЦІ ВСІХ НАШИХ ВИДАНЬ —
це окрема категорія реєстрованих Читачів, що в новій системі продажу
наших видань купують

КНИЖКИ ПРЯМО ВІД ВИДАВЦЯ
Сталі покупці одержують всі наші видання по зниженій ціні
з доставою до дому без окремої доплати.
По ближчі інформації звертатися до видавництва.

**ПРОДАЄМО СВОЇ ВЛАСНІ ТА ІНШІ ВИДАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ**

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА —

II Гаслова Частина — VIII томів в полотні дол. 120.00
в півшкірі " 144.00

АНГЛОМОВНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА " 37.50

СВЯТЕ ПИСЬМО СТАРОГО ТА НОВОГО ЗАВІТУ
в шкіряній оправі з позолоченням " 20.00
в полотняній оправі з позолоченням " 15.00
в полотняній оправі " 12.00

Михайло Грушевський: ІСТОРІЯ УКРАЇНИ-РУСИ — X томів (11 книжок) " 90.00

Михайло Грушевський: ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ V томів " 36.00

Тарас Шевченко: ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА I-XIV " 75.00
ШЕВЧЕНКОВЕ СЛОВО І СЛАВА, антологія перекладів з Шевченка
чужими мовами за редакцією Богдана Кравцева " 7.00

Іван Франко: ТВОРИ — XX томів " 76.50

Юрій Клен: ТВОРИ — III томи " 10.65

Богдан Лепкий: ТРИЛОГІЯ МАЗЕПА (6 томів) " 21.00

Ярослав Пастернак: АРХЕОЛОГІЯ УКРАЇНИ " 15.00

Д-р Матвій Стахів: УКРАЇНА В ДОБІ ДИРЕКТОРІЇ УНР, томи 1-7 тв. опр. " 32.20

Олекса Кузьма: ЛИСТОПАДОВІ ДНІ 1918 р. " 5.00

Микола Ковалевський: ПРИ ДЖЕРЕЛАХ БОРОТЬБИ " 6.80

В'ячеслав Липинський: ЛИСТИ ДО БРАТІВ ХЛІБОРОВІВ " 4.50

Ілля Витанович: ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ " 13.50

Антін Рудницький: УКРАЇНСЬКА МУЗИКА " 9.50

Олекса Повстенко: КАТЕДРА СВ. СОФІЇ В КИЄВІ " 12.50

Леонід Мосендз: ОСТАННІЙ ПРОРОК " 6.00

Наталена Королева: ЩО Є ІСТИНА? " 5.50

Уляна Кравченко: ХРИЗАНТЕМИ " 5.50

Юрій Тис: НА СВІТАНКУ " 4.50

А. Драган: МАЄМО КАРДИНАЛА, українською і англійською мовами по " 5.00

Іван Багряний: ЛЮДИНА БІЖИТЬ НАД ПІРВООЮ " 6.00

Володимир Несторович: СЕРЦЯ І БУРЕВІЇ " 6.80

Микола Понеділок: СМІШНІ СЛЬОЗИНКИ " 5.00

Зосим Дончук: ПІРВА — роман " 4.00

Микола Лазорський: ГЕТЬМАН КИРИЛО РОЗУМОВСЬКИЙ — іст. роман " 6.80

Юліян Радзикович: ПОЛУМ'Я, історична повість " 4.50

Юрій Мошинський: У СВІТІ МИСТЕЦЬКИХ ЧАРІВ — враження з подорожі " 5.00

Євген Онацький: У ВІЧНОМУ МІСТІ " 4.00

М. Л. Подвезько: УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ СЛОВНИК " 6.00

М. Л. Подвезько: АНГЛІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК " 6.00

К. Г. Андрусишин: УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ СЛОВНИК (коло 110.000 слів) 13.00

Rev. I. Nahayewsky: HISTORY OF UKRAINE " 5.00

S. Stechishin: TRADITIONAL UKRAINIAN COOKERY " 5.50

Lesya Ukrainka: SPIRIT OF FLAME " 3.50

UKRAINIAN ARTS " 5.00

СЛОВО О ПОЛКУ ІГОРЕВІ — героїчний епос XII віку " 13.00

ЛЬВІВ — Літературно-мистецький збірник " 16.00

УКРАЇНСЬКІ СІЧОВІ СТРІЛЬЦІ 1914 — 1920 (Альбом) " 8.75

ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ ГАЛИЧИНИ 19-20 СТ. " 4.00

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ " 12.00

Всі ці видання продаємо на догідні сплати за окремим договоренням.

Замовлення приймаємо без завдатку.

Замовлення слати на адресу нашого видавництва.

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY
2226 W. CHICAGO AVE., CHICAGO, ILL. 60622 — U.S.A.

Палісандровий диптих

Пам'яті Л. Д.

1.

Напроти вікон світлої палати
Тії лікарні, де вмирала ти,
Весна веліла квітом розцвісти,
Синіти синню і вогнем палати.

То не червоні шатра стали в ряд
На соняшному білому подвір'ї ---
То, мов жар-птиці у святочнім пір'ї,
Дерева сейбо одягли шарлат.

І палісандри в непорочнім цвіті
До неба рвуться синню верховіть,
Щоб позахмарну досягти блакить
І розпливись, розтанути в блакиті.

І тільки думку не перемогти,
Настирливу, отруєну журбою, ---
Що це прийшла прощатися з тобою
Краса землі, яку лишаєш ти.

2.

Як святиню святинь пам'ять твою вірно шануючи,
Голубий палісандр я посадив біля вікна мого:
Воскрешає нехай він щовесни смуток минулих літ
Тим небесно-ясним цвітом живим, що так любила ти.

Та за містом у нас голі поля, простір лихим вітрам,
І торований шлях звідкись іде -- мабуть, від полюса.
Тож узорчастий лист прозеленів тільки до осені,
Бо спалив його вщент перший мороз --- разом із вітами.

Але корінь тривкий знов навесні вистрілив пагони ---
Одинадцятий рік він воскреса проти вікна мого.
Не піднестись горі, не розростись і не цвісти йому,
Та, як пам'ять твоя в серці моїм, все не вмирає він.

ТВОРИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ЮВІЛЕЙНЕ ВИДАННЯ В 14 ТОМАХ — ЦЕ
ТРИВКИЙ ПАМ'ЯТНИК ГЕНІЄВІ УКРАЇНИ

Ярослав Курдидик

Батальйони морських тіней

Під розгорненими широко прозорими прапорами і транспарантами
Вони живуть у морях і маршують по високих і чубатих хвилях,
Повні рвучкого життя, вражливі на кожний сонця відблиск —
Вони миготять, як клаптики живого і важкого золота та срібла.

Сонце розбиває безмилосердно їхню суцільність і субстанцію
І розммулює молекульними зеренцями в жовтій м'якотині піску і намулу.
Немає виглядів ані спромоги, щоб вони будь-коли змобілізувалися
Та почали відстоювати і відбивати могутній морський прибій і відплив.

Але часто один різкіший відрух мінливої і чорнозеленої води
Їх алярмує, кличе і ніби з віковичного летаргу їх зове і будить,
Тоді вони звідусіль збігаються, групуються у батальйони і розходяться
І тільки в порухах води пізнати їхню суть, мету та існування...

Моя бабуня

Через її обличчя перемандрував час гострими і чіткими слідами
І почеканив на ньому коряві рубці, горбки й глибокі закапелки,
В її очах, неначе у двох зелено-сірих зарослих далеких озерцях,
Плюскаються окунці давнопережитого і миготять плотишки сучасного,

Вона вишавкує кожніське слово, а кожне слово — це колишній спогад,
Що пахне ще свіжими фіялками, гераніями і віковими кленами —
Вона, як перечитана і всіма призабута повна ціннощів книга
З великим і глибоким змістом, хоч і в перетертих віком палітурках.

1963 р.

Ода до ювілята

Що ж ти приобіцюєш нам нині, одвічний ювіляте-світанку?
Очманілі прибої дня і шумливі водоспади вітру.
На небі, як на озері, криваві плями порозливаного сонця.
Хмари, що вирійними птахами розлітатисьмуть на всі сторони світу.
Чи може приставиш срібну драбинку, щоб показати, як воно близько
із землі до вершка неба...

Ах, так! Піднесеш нам ще:

Коровай з кремово-рожевого світла,
Мовчазний діалог двох високих скель,
Кантату про любов землі,

Тишу, що зеленими валами обмуровує поля...

І це все?

А, може, продовження і закінчення залишиш полудневі, що прийде
і сяде на ослоні під буковим лісом?..

Як ти гадаєш?..

Равти президента Масарика

І. Т. Г. М.

Т. Г. М. — три літери, що їх знали всі, хто проживав у Чехо-Словаччині між першою і другою світовими війнами. Томаш Гарріг Масарик, перший президент звільненої від підлегlosti Австро-Угорській імперії Чехо-Словацької Республіки.

Чехія, яку за Австро-Угорщини називали „прекрасна Богемія”, мала свою особливу, відмінну від краєвидів Мадярищини, Польщі, Франції, Німеччини красу, свій стиль життя, свої народні звичаї, свій гумор, музику, своїх героїв і свої легенди.

До улюблених героїв заслужено належав той, хто став першим президентом визволеної країни — Томаш Гарріг Масарик. Йому найбільше зобов'язана значна частина української еміграції по першій світовій війні за велику поміч і гостинність на своєму скитальському шляху. Невеличка, 1918 року звільнена від тристатітного ярма країна, дала еміграції такі умови життя, яких та еміграція не мала ніде, поки діючим президентом був Т. Г. Масарик. Чеський нарід любовно називав його „tatecek Masaryk”, — тобто батько, точніше здрібніло „батеčko”, „Father of his country”.

1914 року, коли почалася перша світова війна, Масарик залишив свою батьківщину і сам став політичним емігрантом. Уся його публіцистична праця, його подорожі (крім одної, коли перший раз їхав до ЗДА, бо занедужала його наречена Шарльотта Гарріг), вся його діяльність була спрямована до того, щоб включити чеську і словацьку нації „в організм світової історії та політики”, „бо ми”, казав він про чехів, „жили прикриті австрійською фірмою, тому Європа мало про нас знала”. І саме тому, що Масарик раніше сам був емігрантом, він міг ліпше зрозуміти становище еміграції. Але не так легко було Масарикові та деяким чеським діячам давати поміч українській еміграції. Чехи були тоді майже всі русофілами, і це тривало аж до 1945 року. Масарик знав Росію до і після революції, знав багатьох російських професорів, політичних діячів, як П. Мілюков та ін., їздив до ставки, де зустрічався з генералами Брусіловим, Алексєєвим, Духоніном, тодішнім начальником російського генерального штабу — все в справі формування чеських легіонів. Міркував, „що можна і треба творити життя”, бо „що є політика, справжня

політика, як не свідоме формування людей, як не творення і komponування дійсного життя” (К. Чапек, „Розмови з Т. Г. Масариком”, Прага, 1936). Всі ці його подорожі мали політичний характер включно з подорожжю до Ясної Поляни. Масарик згадував, що його цікавила не так розмова із Львом Толстим про його життєву філософію непротивлення злу та ін., як радше пізнання Росії, в якій покоління чехів традиційно бачили охорону від натиску німців. Це чеське русофільство відмітив свого часу ще філософ і основоположник чеського національного відродження Дубровський. Масарик сам хотів пізнати „velke Rusko”, і вислід його подорожі був песимістичний. „Росіяни не мали до нас стільки живої симпатії, як ми до них... Росіяни цікавляться слов'янами православними, як серби, болгары...” На їх чеський революційний рух звернули увагу Росії Лондон і Париж... Знання літератур і культур слов'янських в Росії було аж до найновішої доби зовсім незначне”, — пише він трохи пізніше в книзі „Світова революція за війни і у війні 1914 — 1918”. Масарик приходить до висновку, що царський уряд „не мав всеслов'янського пляну” і що „царська Росія не була слов'янська, але візантійська”. Він побував у Польщі (в частині, окупованій тоді Росією), в Голландії, у Франції, Норвегії, Італії, Швейцарії, Англії і в Америці — шукав друзів для чеської справи. А висновок усіх подорожей і розмов: „За своє звільнення ми мусимо дякувати передусім Заходові, не Росії”.

Але в Росії пощастило зорганізувати легіони з чеських полонених, вояків австрійської армії. Легко це не було. В російських урядах їх уважали „австрійцями”, зрадниками свого цісаря. А хто ліпше розумів справу, боявся, що тоді й поляки захочуть створювати свої легіони. До того ж полонених чехів використовували у фабриках, у шахтах, у полі. Але, врешті, це вдалося і, як згадував потім Т. Масарик, „ми мали щось дійсне, свою армію, свій, хай і екстериторіальний, шматок майбутньої держави... Наші легіони у Сибіру звернули на себе увагу цілого світу і сильно причинились до вирішення справи на нашу користь”.

З теренів, що були тепер під червоною зіркою, в молодій Чехо-Словацькій Республіці опинились великі хвилі еміграції. Люди втратили все й потребували помочі. В братній сло-

в'янській країні еміграція мусить цю поміч дістати. Чеські політики, як більшість західно-європейських політиків того часу, можливо, не вірили в довговічність комуністичної диктатури, тож допомога еміграції була політичним кроком у майбутнє. Але у президента і деяких діячів діяло тут і почуття гуманності. Ще в 1895 році Т. Масарик писав у статті „Чеське питання”, що „моральність і людяність мусять бути метою кожної людини і **всього народу**”. Цих слів він не говорив на вітер, бо він, „людина, що мислить”, за висловом письменника Карла Чапка, „не грається словами”. Для нього, — згадує К. Чапек у книзі „Розмови з Т. Г. Масариком”, — „нарід, який жив би тільки для себе, був би так само убогий, як людина, яка живе тільки для себе. Без віри в ідею і без ідеалу життя поодиноких людей і народів є тільки існуванням”.

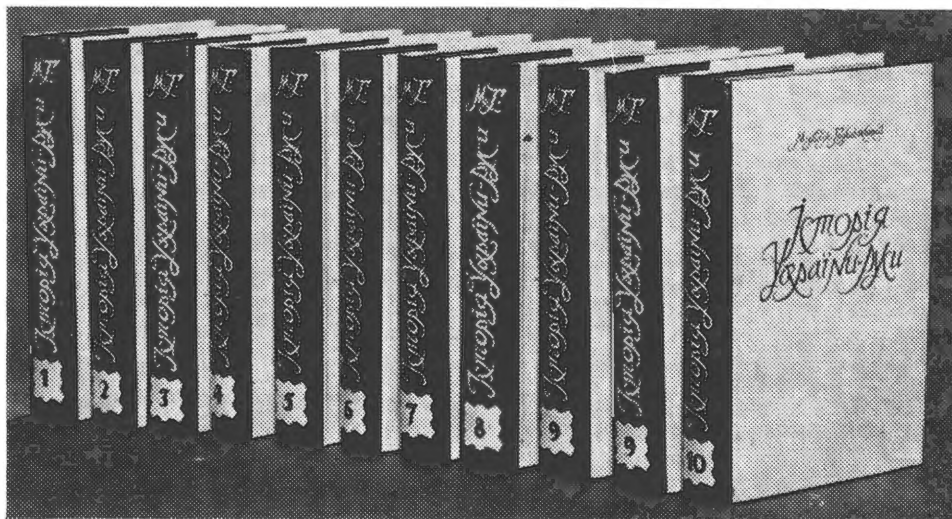
Після розпаду царської імперії в Чехо-Словаччині опинились не лише росіяни, але й українці, трохи білорусинів, грузинів, навіть калмиків. Як поставитись до цих народів? Українське питання, як рідкий вийняток, було незнайоме не лише широкому загалові чехів, але

й більшості чеської інтелігенції. Те саме було ще недавно з чехами, яких світ уважав за „австрійців”. І тому, коли Масарик в 1915 році проживав в Англії, крім читання лекцій в King's College Лондонського Університету він багато писав до часописів „Sunday Times”, „Nation”, „Spectator”, „New Europe”, бо це була його головна мета: популяризувати чеську справу. „Ми мусимо нашу справу зробити відомою — а не лише робити політику, тільки в якимсь високім уряді”. Те саме робили Е. Бенеш і Штефанік в Парижі. Ще більш невідомою у світі була українська справа, бо становище українців у Росії під оглядом політичним було гірше, ніж західних українців, поляків, чехів і словаків в Австро-Угорщині. Недостатнє було ознайомлення з українською справою і в багатьох чеських політиків. Вони і по комуністичнім перевороті були все ще загінотизовані видом „velkeho Ruska”. Навіть син президента Масарика, Ян, ще під час другої світової війни вірив, що Совети лишають „всім слов'янським народам незалежність і самостійність” (з таємних радіовисилань з Лондону до Чехії під час гітлерівської окупації). Ідеаліст і чеський патріот Ян

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ — РУСИ

Михайла Грушевського

11 томів у ціні \$90.00 за цілість. Продаємо на догідні сплати.

Замовлення слати на адресу

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.

2226 W. Chicago Avenue

Chicago, 22, Ill.

Масарик, вдачею більше артист, ніж політик, ще вірив советським брехням і не бачив дійсності.

Але батько Яна, президент Томаш Гарріг Масарик, в акті приєднання Закарпаття до Чехо-Словаччини бачив „міст до майбутньої демократичної Росії чи до України” (К. Ч. „Розмови з Т. Г. Масариком”). І для нього Україна була довгий час “Malorusko”. Але особисто пережиті враження в Києві під час наступу орд Муравйова, вуличні бої, Центральна Рада, українське військо, розмови з місцевим чехом д-ром Гірсою, і під враженням цього згадки про те, що чув про західних українців за часів Австро-Угорщини, а також актуальна справа Закарпаття вже в пізньому віці примусили президента глибше подивитись на українську справу. З обережністю політика не говорив про це багато. Але на його бажання і під його впливом акцію помочі українській еміграції мусіли підтримати й інші діячі молодого республіки. Були засновані українські високі школи та середня школа, а сотні українських студентів дістали стипендії. Заснуванням Подебрадської Академії, Українського Вільного Університету, Українського Високого Педагогічного Інституту та ін. культурних установ українці в Чехо-Словаччині між першою і другою світовими війнами зробили більше, як росіяни. А президент Т. Г. Масарик, крім державної допомоги, щомісяця додавав українцям ще 10 тисяч із своїх власних фондів. Життя великої частини української еміграції поплило серед чеського народу. І в той час, коли багато емігрантів в інших країнах свого поселення були примушені фізично працювати, а молодь не могла здобувати вищої освіти, в Чехо-Словаччині багато тисяч молодих людей закінчили вищі і спеціальні студії. І лише, маючи фах, озброєні знанням і дипломами, вони пішли в світ.

II. ГРАДЧАНИ

У вечірньому присмерку біліють стіни королівського палацу. Біля костюлу Всіх Святих стоять, мов на варті, Чорна й Біла вежі, овіяні легендами старовини. Далі палац архієпископа в стилі барокко, Лоретанський храм, відомий прекрасною грою дзвонів. Напроти велична будова Чернінського палацу, за ним ренесансовий палац Шварценбергів, Лабковицький палац, а навколо палаців розлогі парки. Кожний палац, де тепер приміщуються міністерства, має свою цікаву і заплутану історію в минулому.

Поруч маєстатичних будов притулена до стіни вузьенька т. зв. Золота вулиця з карликовими будиночками. Тут колись, у середньовіччі, жили альхеміки, а тепер, в 1925 році, дискретно приймає відвідувачів ворожка, madame de Thebes. До високого замку притулились малі будинки Нового Світу, і їм добре разом. Які вони веселі на вигляд: жовті, білі, оранжеві, голубі, червоні! Глухо долітають сюди шуми великого міста, і здається, що це не 20-ті роки 20-го століття, а що Новий Світ дивом зберігся таким, як був 500 років тому. Тільки ще урочистіше звучить тут велична пісня храмів!

Спалахнули вуличні вогні. Ген-ген побігли вони, осяяно освітивши місто. В його центрі ще більше вогнів додали багаті вітрини. Засяла площа з пам'ятником святому Вацлавові, оборонцєві і патронові рідної землі. На Староместській площі пам'ятник мученикові Янові Гусові, про якого Шевченко написав поему „Єретик або Іван Гус” і присвятив її Шафарикові — тому, хто „засвітив, любомудре, світоч правди, волі”. А онде 32 кам'яні статуї святих на старовинному Карловому мості, мости Палацького, Лерії, Манеса, Шафарика, Їраска та ін. Темна, аж чорна вода Велтави вкрита масою ясних блисків... Темною скелею виступає над рікою Вишеград, там на горі спочивають світлі постаті минулого: поети Карел Я. Ербен, Йозеф Гора, письменники Божена Немцова, Ян Неруда, Карел Гавлічек-Боровський, композитори Бедржіх Сметана, Антонін Дворжак і багато інших. Великі міські парки розкинені обабік річки. В парку на Петшині стоїть статуя поета Карла Г. Махи, улюбленого президентом Т. Г. Масариком чеського поета, хоч він бачив у передчасно померлому поетові тільки „натяк і неготовість”, але геніяльну. Далі розкидані сади Кінського, Летенський парк, популярна у мешканців Праги Стромовка, Гвезда, Рієгрові сади з оркестрами духової музики.

Вгору ведуть замкові сходи. З одного їх боку висока огорожа, через яку вліті спускаються виткі рослини з Райського саду на Граді. Вузькі вулиці пнуться вгору до готичної катедралі святого Віта і старовинного палацу Градчан. Погляд на цей верх саме і створює незабутню своєю красою та величністю панораму Праги. Колись на Граді жив цісар Рудольф II і, коли він вечеряв, двірські трубачі трубили з вежі бадьорі пісні й марші. Празькі дзвони і фанфари грали під час коронації нового короля. Поет Сватоплук Чех у вірші „Храм св. Віта” писав:

„... Там світлі постаті наших святих
стережуть попіл могутніх наших королів.
Там у трунах лежить наша давня слава”.

III. РАВТИ ПРЕЗИДЕНТА МАСАРИКА

В одному крилі Граду мешкає з 1918 року президент. При головному вході до палацу прапори і вартові, ніби застигли на своїх постах. Тепер навколо них рух... Під'їздить щораз більше авт... Швайцари допомагають висідати гостям. Урочисту атмосферу доповнюють туалети пань, тонкі пахощі парфумів. Всі гості мають особисті запрошення, розіслані в елегантних ковертах з печаткою. Без них на цей перший президентський равт увійти не можна.

Залишають плащі в роздягальнях. Гостей зустрічає завідувач палацом, пан Гопе. Далі вітає гостей донька президента, д-р Аліса Масарик. Була господинею всіх гостин. Висока, темна шатенка, не чарувала красою, але виглядала маєстатично в білій довгій сукні та спокійній ласкавості до кожного. Розмовляла з гість-

ми по-чеськи і по-французьки. Лунали переважно мови чеська, французька, англійська. Німецької мови зовсім не було чути. Через важку недугу матері, останні роки її життя і, по її смерті, Аліса виконувала обов'язки First Lady і займалась громадською діяльністю. Була головою Чехо-словацького Червоного Хреста, приймала участь у русі абстинентів, в Організації жінок з академічною освітою. Мала тяжке минуле. Батько в роки війни вів за кордоном пропаганду за самостійність Чехо-Словаччини, а його родина була переслідувана австрійським урядом. Прийшли матеріальні труднощі, Аліса була ув'язнена, мати впала в невиліковну хворобу.

„Життя — це драма” згадував на старості літ президент, не зважаючи на свій оптимістичний світогляд. Чув за кордоном, що за його діяльність ув'язнена його дочка Аліса, чув про недугу дружини і що австрійський уряд — такі доходили до нього чутки — має повісити його єдиного сина Яна. Старший син Герберт помер молодим.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ В ДОБІ ДИРЕКТОРІЇ УНР

В 7 ТОМАХ

Монографічна праця проф. Українського Вільного Університету

Д-РА МАТВІЯ СТАХОВА

Ця монографія містить вперше всебічний образ державотворчої дії української нації від листопада 1918 по листопад 1920, а одночасний основний огляд оборони Української Держави на всіх фронтах мілітарних і дипломатичних.

В цій праці використано невідомі до тепер українські та не-українські джерельні документи (французькі, британські, німецькі, польські, американські, московські і інші) текстуально так, що кожний читач сам може собі виробити свій власний погляд на окремі періоди історії відновленої самостійної, соборної і суверенної Української Держави.

До тепер появилось 7 томів цієї монографії.

Ціна всіх дотеперішніх 7 томів в полотняній твердій оправі 32.20 дол.

Ця праця видана в рамках Наукового Товариства ім. Шевченка
— Бібліотека Українознавства.

Замовлення і гроші слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY
2226 W. CHICAGO AVE., CHICAGO, ILLINOIS 60622 — U.S.A

Дочка Ольга була з батьком у Лондоні. Потім, як батько був в Америці, приїхала до нього. Як єдина жінка у фльотилі, що складалася з восьми човнів. Через небезпеку від німецьких підводних човнів на пароплави заборонено було брати жінок, і Ольга дістала цей дозвіл за особистим дорученням президента Вудро Вільсона.

Т. Г. Масарик все це переживав. Про своє подружжя казав: „був це такий сильний зв'язок“, „ціле наше подружжя було співпрацею“. Як шанував Масарик свою дружину, видно з того, що приєднав до свого прізвища її дівоче прізвище: Garrigue. „Коли з цілою тою славою 1918 року я повертався додому, — згадував опісля, — я чекав лише на ту хвилину, коли буду з хворою“.

Хвилювався за своїх близьких, але своєї антиавстрійської діяльності не припинив. „Мусимо бути політично вільні, щоб ми, вільні, могли іти своїм духовим шляхом“. Батьківщину поставив понад родину, понад особисте життя. І тепер у глибині залі гості бачили струнку, високу, худорляву постать президента, його тонке дуже приємне обличчя з маленькою білою борідкою. Зблизька вражало те, що його обличчя без уваги на старий вік було подивугідно гладке, без зморщок. Президент носив досить старомодний на той час одяг: чорну візитку. Йому представляли гостей. Розмовляв привітно і просто, але при всій простоті та природності поведінки в кожному його русі відчувався аристократизм. Важко було повірити, що ця людина походить з-під селянської стріхи з околиць Гадоніна на Моравській Словаччині. Чи довголітня звичка бувати в добірному товаристві, серед дипломатів, науковців, політиків надали йому такий вигляд? Чи це вислід великої праці над собою, постійне напруження думки, яке ушляхетнює людину. Справляв дуже приємне враження.

В одній залі стояли великі гарно прибрані столи для вечері. Біля кожного прибору прізвище, де сідати. Майстерно приготована вечере мала одну особливість: там не було ніяких алкогольних напоїв. Замість того, були овочеві соки. В ті роки не було такої звички в Європі. Це було під впливом перебування Т. Г. Масарика в ЗДА, де вже тоді були в моді овочеві соки.

На равті серед інших гостей можна було бачити з українців приємне делікатне обличчя професора права й автора численних наукових праць українською, а за часів Австро-Угорщини і німецькою мовами — Станислава

Дністрянського, поважну постать з обличчям, яке декому чомусь нагадувало сича, філолога Олександра Колессу, високу постать професора Бориса Іваницького. Можна було побачити жваве обличчя ректора Подебрадської Академії, професора Івана Шовгенева, що приходив з дружиною, старого віком професора Федора Щербину — автора „Історії Кубанського Війська“, колишнього посла до 2-ої Державної Думи і одного з основників земської статистики. Виглядав як персонаж з картини Рєпіна „Запорожці пишуть листа до турецького султана“. Контрастом до нього була сухорлява, висока з тонким расовим обличчям постать І. Горбачевського, світової слави науковця-хеміка і доктора медицини, колишнього міністра Австро-Угорської монархії за часів Франца-Йосифа.

Ось із чеським професором вітається історик, професор Дмитро Дорошенко. Його гарна мальовнича постать пригостила би до портрета „Гетьман“. Залею проходить Лука Бич, колишній мер (міський голова) Баку, потім голова Кубанського Крайового Уряду, професор Української Подебрадської Академії.

На тому першому равті з еміграції було багато українських і російських професорів, були представники Українського Громадського Комітету, Микита Шаповал та інші. Ніяких промов не було, лише розмови. Равт тривав дві години. Гостина мала характер привітний і сердечний, але при цьому була урочистість і в усьому панував стриманий тон. Цей тон порушив тільки колишній засланець з царських часів, старенький Єгор Єгорович Лазарев, що підійшов до президента і дуже голосно заговорив до нього по-російськи.

Ще протягом трьох років, завжди в січні, запрошувано українських професорів з дружинами на равт президента Масарика. Перший раз запрошено їх на вечерю. Крім численної еміграції, головню, професорів з дружинами, там були професори чеські, високі державні урядовці, міністри. Інших чужинців було мало. Другий, третій і четвертий раз друковані запрошення від імені президента Чехо-Словацької Республіки прохали прибути гостей на п'яту годину по полудні на чай. На картці було зазначено, що обов'язує пополудневий одяг. Всі дами в капелюхах, більшість з них в темних, не зовсім довгих сукнях. Всі добре, але скромно одягнені. Чоловіки в темному.

Найбільш урочисте прийняття було четвертий раз. З еміграції на цей раз запрошено мало гостей: кількох професорів з української і кількох з російської еміграції, серед них ко-

лишнього ректора Московського Університету Новікова. Цим разом були відкриті білі залі, які перед тим ремонтувалися. Вони були дуже гарні.

На тім прийнятті було багато чужинців. Серед чеських міністрів був провідник чеських аграрників і голова Ради Міністрів Антоні Швегла. Його широке голе обличчя з невеличкими бакенбардами було добре відоме тоді кожному. Він, людина організаційного таланту і практичного змислу, вмів знайти золоту середину між інтересами суспільними і загальнонародними. Ось розмовляє він з міністром земельних справ Станеком та інженером Фідлером, секретарем міжнародного аграрного бюро.

Ось невеличка рухлива постать міністра закордонних справ, пізніше президента, Едварда Бенеша, який після комуністичного перевороту так швидко і так сумно закінчив свою блискучу кар'єру. Поруч його дружина, непогана блондинка, вірна приятелька Е. Бенеша в його праці ще з студентських літ у паризькій Сорбоні, а потім суспільна діячка молодшої республіки. Її поза очі популярно називали „Гана”.

Мій батько, професор Ростислав Лашенко, представив мою матір товаришеві міністра закордонних справ, докторові Вацлавові Гірсі, який в розмові робив дуже приємне враження. Говорив вільно по-українськи. Чех, народжений на Волині, був потім лікарем у Києві і з чеськими легіонерами приїхав у 1921 році до Чехословаччини. Приймав близьку участь у т. зв. „українській акції” і багато добра зробив для українців у той час.

На прийнятті можна було бачити військового міністра генерала Сирового, радника міністерства закордонних справ Завазала, провідника соціалістично-демократичної партії д-ра Саукута, генерала Чечека, Яроміра Нечаса, секретаря „Директорії Карпатської України” 1919 р., а потім посла до пражського парламенту. Прийшов папський нунцій у світлому одязі, з широкою малиною стрічкою через груди. Ось делегація французів з представником від французької місії. Їх жінки виділялись особливою елеганцією туалету.

Д-р Аліса Масарик розмовляє з гостями. Звернулась і до моєї мами. Не знала тоді, що сама стане подвійною емігранткою: 1939 р. за окупації ЧСР Гітлером і другий раз 1948 р. з комуністичної Чехо-Словаччини. Померла на 87 році життя далеко від Праги на батьківщині своєї матері в ЗДА — в Чикаго, в чеському домі для старих людей...

Равт продовжувався... В одній залі був улаштований буфет. Елегантні льокаї у фраках і білих рукавичках розносили „сандвічі”, торти й інші солодощі, каву, чай та овочеві соки. Окрема кімната була для курців, де лежало багато сортів цигарок, і цигар...

Минуло 12 років. Оплаканий щирими сльозами народу, упокоївся великий чеський патріот Томаш Масарик. Поховано його в рідних Ланах, біля його літньої резиденції. З Праги до Ланів натовпи людей стояли вздовж дороги, коли везено його домовину. Поет Петр Кршічка, у збірці „Хліб і сіль” у віршеві „Героеві”, присвяченому Масарикові, звертається до нього словами:

„Тим більше ти наш, тим більше ти Божий,
Що йдеш все вище, а до серця народу
ближче”.

Роки невпинно минають і, як казав Т. Г. Масарик, „сучасна хвилина є частиною історії, живе в нас минуле й майбутнє, кожною хвилиною живемо у вічності: в тому цілість і повнота часу і нашого життя” (К. Ч. „Розмови з Т. Г. Масариком”).

Ще минуло багато років... Нема в живих і багатьох наших людей, їх тлінні останки знайшли останній притулок у чеській землі. Деякі опинились в інших країнах нашого розсіяння — на черговім вигнанні.

Син президента, Ян Масарик, був, за словами Антона Ідена (в післяслові до книги Яна Масарика „Кличе Лондон” 1946 р.) з породи тих людей, „до яких треба звертатись при перебудові світу, очищеного від нацистської і фашистської ересі”. Але він наївно вірив — зрештою, як і багато інших західноєвропейських політиків, одних щиро, а других удавано — що Англія, Китай, ЗДА й інші союзники, разом з СРСР, мають спільну мету: перемогу правди й демократії. Ніби в Соведах може бути **демократія?! Ян Масарик, колишній чехо-словацький посол у Лондоні, який, як міністер, в 1945 р. повернувся до звільненої від німецької окупації Чехії, щоб там працювати, невдовзі трагічно загинув. Казав колись про гітлерівську неволю: „Ліпше померти, ніж зникнути в проваллях звірства і стати рабом рабів” („Кличе Лондон” 1946). І волів загинути, — може й був підступно зліквідований, опинившись у комуністичній неволі.**

Нема вільної Чехо-словацької Республіки. Країна переходить тепер свою Голготу. Все ж 21 рік існування вільної Чехо-словацької Рес-

Там, де відпочивав Іван Франко

В останньому десятилітті свого життя Іван Франко проводив літній відпочинок у гуцульському селі Криворівні, над річкою Черемошем. За свого дитинства я бачив його там кілька разів — останній раз на самім початку першої світової війни.

Більш як п'ятдесят років, що відділяють теперішність від тих часів, не затерли в моїх згадках образу чарівної Криворівні, що увійшла не тільки в історію української та чужих літератур, але і в саму літературу, малярство і фільмове мистецтво (пор. фільм київської кіностудії ім. О. Довженка п. з. „Тіні забутих предків”). Тут, серед чудової карпатської природи, відпочивали вліті українські письменники, науковці й мистці. Михайло Коцюбинський, Олександр Олесь, Гнат Хоткевич та ін. набиралися тут сил до дальшої праці. Тут часто проводив вакації учений історик Михайло Грушевський і видатний етнограф Володимир Гнатюк. Побувала тут, бодай проїздом, і Леся Українка.

Менш-більш по середині села, біля шляху з так званого „гуцульського Парижу” Жаб'яго до Ясенова Горішнього і далі Устерік, Косова та Коломиї, стояла фронтом до сходу простора хата свідомого, інтелігентного газди, Василя Якіб'юка. Тут проживав і Франко. Близьких сусідів не було. В сторону Жаб'яго стояв будинок сільської школи — під час вакацій пустий і мовчазний, бо вчитель кудись виїжджав. В сторону Ясенова за сіножаттю чи городом і за потоком — корчма. За оселею Якіб'юка підіймалася невисока лісиста гора, там журчав струмочок з „чуркалом”. „Чуркало” приладнано, щоб було зручно набирати води. Перед фронтом ха-

РАВТИ ПРЕЗИДЕНТА МАСАРИКА

(Закінчення з 18-ої стор.)

публіки не був даремним зусиллям. Чехо-Словаччина, хоч тепер сателітна країна, залежна від Москви, все ж формально окрема держава, як Польща, Мадярщина, Болгарія, Румунія, а не одна з „незалежних” (!) республік СРСР. І „масариківська доба” стала ідеалом для нового покоління, яке надію на звільнення в'яже тепер не з Росією, а із ЗДА.

Ці спогади — не мої особисті переживання. Я написала їх на підставі оповідань моєї матері, яка з покійним батьком моїм, професором Ростиславом Лащенком, була там і пригадує ті часи.

ти, зараз же за дорогою, протікав рукав Черемоша. Вода була спокійна і в тому місці неглибока, я переходив її, підкотивши штанці. У прозорій воді попід ноги шугали малі рибки „головатиці” й ховалися під слизькими камінцями. Трохи далі були і глибші місця, там можна було бачити і „пстругів”, форель. До цього рукава ходили митися щоранку пожильці Якіб'юкової оселі, не виключаючи і Франка. Тільки Іван Франко не мився сам: не міг, його руки, особливо ж пальці, були нерухомі. Мили його й обтирали рушником ті, що проживали з ним і його обслуговували — сини, а коли їх не було, то хтось інший. У 1914 р. таким співпозильцем і помічником поета був синок відомої з романтичної біографії поета Целіни Журовської-Зигмунтовської. Його імені не пам'ятаю. Зрештою, тоді я побував у Криворівні лише кілька днів і навіть не знав, хто цей хлопець, хоч з розмови встановив, що він поляк¹).

За відногою річки був „зарінок”, щось наче більший острів, облитий з усіх сторін водами Черемоша. Головне річище було по той бік зарінку, там Черемош шумів і пінився, переважаючи по підводному камінні, і по ньому неслися „дараби”, плоти, ведені руками досвідчених керманичів. Зарінок був зарослий деревами і травою. Монотонне калатання дзвоників свідчило, що там паслися корови.

Тихо й мирно було над рукавом Черемоша, в найближчому сусідстві Якіб'юкового домика. За деревами шуміла-ревіла ріка, мов розлючена змія з казки про „чорнокнижника з Чорного-ри”. Коли ж у горах випадали зливні дощі й Черемош набухав повіддю, каламутна вода заливала не тільки острів-зарінок, але й шлях попри Якіб'юкову хату, підіймалася поволі по сходах і підступала до ганку. Тоді й льох під сіними наповнявся водою. Було раз так, що ми вночі думали втікати від повіди на сусідню гору.

Коли по кількох камінних східцях ви ступали просто з дороги в осклений ганок, вам „кидався в очі” малюнок олійними фарбами на дощаній стіні. Був то герб української Галичини, жовтий лев на синьому полі, а над ним

¹) Про нього писала Ольга Стасюк-Мандзяк у „Свободі” з 1956 р. (ч. 155): „Відвідала я Целіну у Львові з початком липня 1914 р. Вона мешкала тоді при вулиці св. Антонія (покоїк і кухня). Я запитала в неї, де діти. Целіна сказала, що дочка пішла до праці, а сина (мав тоді 15 літ) забрав Франко в гори до Ворохти або на Буковину (не пам'ятаю)”. Насправді то була Криворівня.

напис: „Боже, Україну спаси!” Намалював його молодий учитель із Зборівщини, Денис Стельмах, що одного року приїхав сюди на вакації з моїми батьками.

З ганку входили до просторих темнуватих сіней. Ліворуч і праворуч були кімнати для гостей-літників, а просто — вхід до кухні і далі до приміщень, де жила численна родина Якіб'юка і де стояв його різьбарський станок²⁾. Під підлогою сіней льох і темниця для виявлення фотопластинок, бо Якіб'юк був не тільки талановитим різьбарем, але й непоганим фотографом-аматором. З-під його рук вийшла низка криворівенських світлин Франка, між ін. і та світлина, на якій видно поета, як диктує своєму батькові Михайлові переклад якогось чужого твору. Фоторепродукція вміщена в книзі „Іван Франко в спогадах сучасників”, Київ 1956 (із перекрученим прізвищем на „Загайкевич”) та в „Овиді” 1963, ч. 4.

У кімнатах обабіч сіней з одного боку проживав Франко, з другого боку — мої батьки зі мною. Цій обставині я завдячую честь і можливість мати власні спогади про одного з найбільших синів українського народу.

У ті роки, коли я перебував у Криворівні дитиною, Якіб'юкова хата стояла на відкритому місці, біля неї не було ніяких дерев, тільки город і сіножать. Досить далеко від хати, коло підніжжя гори, над шумливим потоком стояла стайня для корів. Посеред сіножаті я запам'ятав високий оборіг із сіном.

З ганку перед нашими очима розгорталася чудова панорама синьо-зелених гір з Синицею на першому плані. Здалека, закутаний у білі завої мряк, підносив голову Ігрець. Ще далі-далі бовваніли якісь високі гори, і про них говорили, що це Чорногора. Це незабутні картини, що назавжди залишилися в моїй пам'яті. На Синицю ми ходили раз із Франком збирати гриби. Її підніжжя полоскав гомінкий Черемош. Часом ми ходили на гору, що була за нами, збирати гриби, „афини” (черниці) та „гогодзи” (брусниці). Бувало, підійметесь уже досить високо понад гірську долину, але шум Черемоша долинає і сюди до вас. Його шум діяв на душу, як лік або як колискова пісня, заспокоював і навівав сонний настрій.

Так виглядала місцевина, де до першої світової війни влітку відпочивав Іван Франко. Такою вона вимальовується і нині в моїх спога-

дах. А як же ж тепер? — думалось не раз. — Чи стоїть ще Якіб'юкова хата, чи не змели її з обличчя землі воєнні буревії? Так хотілося знати щось більше про те дороге місце, зв'язане з життям Великої Людини.

Моє бажання здійснилося. Лист з зелених Карпат цього року розказав мені бодай те, що найважливіше. Хата Якіб'юка — тепер літературно-меморіальний музей Івана Франка. Війна пошкодила домик, частина його навіть згоріла. Якіб'юк його відбудував, і тепер усе в ньому виглядає так само, як півстоліття тому. Кімнати затінені деревами, що їх посадив Якіб'юк за порадою Франка. Перед домиком з лівої сторони пам'ятник Франкові — мабуть, погруддя. Шлях, що пробігає повз музей, також обсаджений деревами. Черемошевого рукава, в якому вмивали Франка, вже немає, всюди росте трава. Річка пливе головним річищем по під Синицею, і тільки з-за дерев колишнього зарінку, що перестав бути островом, чути шум води.

Завідує криворівенським музеєм Платонида Хоткевич, дружина письменника й організатора славного колись гуцульського театру, Гната Хоткевича. У музеї пам'ятки по поетові — книги, світлини, картини, портрети, в тому і зразки народної творчості, присвячені великому Каменяреві. Серед манускриптів є теж рукописи мого батька, писані під диктат Франка.

Уявляю, з якою пошаною заходять українські відвідувачі до цього невеличкого будинку. Хоч їм і розказують тут байки про Франковий „матеріалізм” „засудження релігійної ідеології”, „благодатні впливи російських письменників на Франка” та його „мрії” про об'єднання України з Москвою, то навряд чи ширший загальний сприймає серйозно і з довірою. Знаємо, що навіть теперішня молодь не забула про те, яким і чим був Франко насправді, і відзначає його роковини співом „Не пора”.

ВИЯСНЕННЯ

В журналі „Овид”, у числі за квітень-червень 1966 у статті О. Лисяка п. з. „Золота бачина вірного служителя Мельпомени” трапилася помилка, яку оцим справляю:

Філія Вищого Муз. Інституту ім. Лисенка в Станиславові існувала ще перед моїм прибуттям до того міста. Я вправді був учителем того ж Інституту, який провадив тоді проф. О. Залеський.

Ярослав Барнич

ОВИД ч. 4 (139), 1966

²⁾ Той самий Якіб'юк приїжджав з своїми експонатами на всесвітню виставку до Чикаго в 1933 р. і тоді продав Осипові Кочанові з Джоїет комплект виробів гуцульського мистецтва.

Заграйте мені тієї пісні . . .

... Як колись у подільському селі грали музики, то ви могли підійти до них та сказати: „Заграйте мені тієї пісні, що я так люблю!” А тоді той музикант, що на скрипці грав, в очі вам глянув — бо в очах зараз видно, чи в душі людини Радість прерадісна, чи Смуток пресмутний — глянув і пізнавав, якої пісні вам заграє. Бо струни його скрипки тільки мелодію вигравали, а решту вже ваша душа сама доспівувала. І так тоді було: музики грали, а ваше серце їм вторувало. Разом пісня плила про те, що вам дороге, таке дороге було... Але тоді, коли ви ще там, „дома”, були, ви про спів своєї душі не знали, вам здавалось тоді, що це тільки скрипка сама грає...

Давно це було. Ще тоді, як чужі шляхи вам не стелилися, і як чужі міста у снах не ввижались. Ще тоді, як ви думали, що країни за морем є на те, щоб про них в книжках читати, але не вам у них жити.

У країнах за морем ви опинилися, і вже нема кому тепер заграє на простій старій скрипці тієї пісні, що ви так любили. Нема вже тих музик, що колись були. Вони там залишилися — там, де ваші пісні про Молодість zostалися. Нема вже музик, яким сказали б ви: „Заграйте мені”... Тепер уже тільки ваше серце само, без скрипки, співає... і все чомусь ту саму пісню, що нею Туга пливе, дзвенить та розкочується... Так, тепер ваша Туга днями й вечорами піснею гомонить. Така Туга, що ні словом не вискажеш, ні письмом не опишеш, а так тільки в очах її пізнати.

І як колись до того музиканта, що на скрипці грав, підійде до вас знайома людина та промовить: „Розкажіть, як то в нас колись соняшники цвіли! Про соняшники жовті, що, як золотисті тарілки, Сонце від сходу до заходу, сміючись, носили. Про ті наші, ніби звичайні соняшники, що колись при солом'яних стріхах росли, при перелазах, при воротах ліщинових... Про соняшники, що їх біля міських будинків, у чужих містах не побачиш. За ними тужно, тож розкажіть ще раз”...

... Так колись музикантові казали: „Тієї жалісної пісні моєї заграйте, бо душа в мене плаче”...

Або, як осінь прийде в місто — місто, що до нього вже звикли, та проте полюбити й досі не змогли — (бо все вам ваше рідне ввижається) — як осінь у місто прийде, тоді до вас

хтось підійде та промовить: „Про осінь, що колись в нас була — розкажіть! Як сріблясті нитки бабиного літа по стернях стелилися, а понад ними сиві смужки диму. З вогнищ на стернях, де пастушки бараболі пекли. Про червоні коралі р'ябини, що на межах попри стерні росла, розкажіть. Про те, як зеленіла під осіннім сонцем озимина...”

... І знов вам той музикант, що колись для вас на старій скрипці пісню грав, пригадається. Він завжди вашого прохання вислухував, він вашу волю вволяв — чи ж можете ви відмовити людині, що від вас розповідь про бабине літо й стерні хоче почути?

Або, як сніжок на міські вулиці падає — мізерний, млявий сніжок, що на вулицях ані білим не зостанеться, ані морозним сріблом не посріблється, тільки в сірі калюжі розтане — тоді до вас хтось підійде та скаже: „Скажіть ще раз, як то в нас, у грудневу ніч, сніжок падав. Як ви й я на санчатах з гірки з'їздили... Або ні: краще про медяні „миколайки”, що їх Святий з ангеликами вам під подушку клав, розкажіть. Про білу ніч, як святий Миколай до нас — ще як дітьми були — приходив. Ще хоч раз хотілось би згадати, розкажіть!”

... Як же ж не розказати про пухнатий сніжок у грудневу ніч тому, хто за ним стужився? Як не пригадати казки з дитячих років? Вам же ж музика все тієї пісні грав, що ви хотіли!

А як Весна попри місто поміж хмарками й вітрами гоїдалася — до міста ж не поступала, бо хто її в метушливому місті модерному зустрічати буде — як весна приходила, тоді теж до вас хтось підходив і казав: „Ви б про колишню весну розказали... Про те, як скиби свіжо зораних нив за плугом вилискують, про жайворонка над нивами... Про лоташ, що над річками, в долинах, терпко пахнув... так пахнув, як віддих самої Весни... Про весняні ранки, що зеленими гілками до вікна стукали, про весняні ранки, що польовими дорогами ходили, розкажіть. Хіба вам не тужно за тією Весною, що колись була? За вашою весною молодости — хіба не тужно?”

... Ой, тужно, тужно за нею — і за жайворонком, що ніби грудка землі рідної, вгору киненої, над нивами розспівався, і за весняними ранками, і за лоташем — тужно... І як тоді тим, що теж тужать — не розказати того, що хочуть почути?

А як липень дихає гарячим віддихом на міські мури — чужі мури — хтось тоді до вас задумано обізветься: „А ви ще пам'ятаєте, як у нас липи цвіли на святого Івана, на відпуст?*) Відпуст у монастирській церкві — в малому сільці, пригадуєте? Як люди на відпуст милями пішки йшли, як під вечір до села приходили, а в селі вже всі стріхи лопухами затикані. А як сонце зайшло, зелені жучки святоїванські під липами мерехтіли... А липи пахли, пахли... Розкажіть-напишіть, як липневий вечір тиху пісню в пахошах лип співав...”

...Ні про цю, ні про інші пісні не треба довго просити... Ваше ж бо серце цю пісню, що їй Туга на ймення, від років уже співає... А початок тієї пісні все один і той самий: „Там далеко залилася земля рідна, що її забути не годен...”

Куди б ви не пішли — все за вами ця пісня піде. В ній бо частка вашого серця. А серце ж — ви знаєте — тільки раз умовкає — тоді, як назавжди вмовкає, на вічність. А доки серце живе, доти ви цю пісню чуєте.

...Так хотілось би знайти музиканта — того з днів вашої молодості, що колись пісню вам на своїй скрипці простенькій грав! Щоб він — як колись — у вічі вам глянув і сказав: „Бачу, що серце твоє Тугою бринить. Великою Тугою, яку тобі важко нести. Тож заграю тобі пісні, якої ти прагнеш — про землю твою рідну. А твоя душа моїй скрипці вторувати буде...”

Скажіть — де живе музика, що тієї пісні заграє вам зможе?

Скажіть — де шукати його? Якими дорогами до нього йти?

Ви ж бо знаєте, що ніяка дорога не задалека до того, що вам дороге, рідне, близьке...

Скажіть — де живе музика, що заграє вам пісню вашої душі про вашу землю?

*) Відпуст — проща, богомілья, тут: храмовий празник.

Дмитро Дорошенко НАРИС ІСТОРІЇ УКРАЇНИ том I-II

590 сторінок, великого формату,
в твердій оправі.

Ціна 10.— дол.

Замовлення слати на адресу:
MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. Chicago Ave.
Chicago, Ill. 60622 — U.S.A.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ (ДРУГЕ ВИДАННЯ ДОПОВНЕНЕ ДО 1964 РОКУ)

Так виглядає І.У.К. в поминшенню.
Дійсна величина 10 x 7½ x 1½ цалів.

Вже вийшла з друку — перший том.

(Цілість має два томи)

Видання І.У.К. люксусове, на найращому папері, тверда обкладинка, оправлена в імітацію шкіри, з золотодруком та целюїдовою охоронною обгорткою, так, як належить українській культурі.

Перший том має розділи:

Мітологію, Побут і Письменство.

Разом 480 сторінок друку і 322 ілюстрацій.

Ціна першого тому \$ 12.00.

Замовлення вислати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. Chicago Ave.
Chicago, Ill. 60622 — U.S.A.

(Відтяти, виповнити і вислати)

ДО ВИДАВНИЦТВА МИКОЛИ ДЕНИСЮКА
Замовляю Історію Української Культури (перший том) в ціні \$ 12.00. Належність пересилаю чеком, моні ордером, готівкою в листі. (Коли готівкою то в режістрованім листі).

Книгу прошу вислати на адресу:

.....
.....
.....

З журналістичного обов'язку та з власної ініціативи ми відвідуємо чимало громадських, містечких, а також приватних імпрез. Багато з них заслуговує на обговорення в нашому журналі.

На жаль, „Овид” є ще, покищо, квартальником, і тому важко на його сторінках присвячувати їм більше місця. Проте деякі з них відзначимо хоч цією короткою журналістичною нотаткою.

Дев'ятий Конгрес УККА

ДЕВ'ЯТИЙ — ЮВІЛЕЙНИЙ КОНГРЕС УККА (9-11 жовтня 1966 р.) відбувся в доволі напруженій атмосфері. На ньому дійшло до деякого двоподілу. За нашою аналізою підготовки, переведення і ходу самого Конгресу та післяконгресових подій, обидві сторони залишили за собою дуже багато до побажання. Згідно з проголошеним закликм Консолідаційної Комісії УККА до преси, стримуємося від своєї загальнокритичної оцінки політичних фракцій та деяких громадян, що спричинили декомпозицію українського громадського життя в ЗДА.

лікарів, інженерів і професорів), що приймали участь у Конгресі і *подбали* про своє заступництво в керівних органах УККА. Д-р Богдан Олесницький заявив, що, хоч на Конгресі деякі делегати поставили свої партійні інтереси вище від загальногромадських і без уваги на вислід загального голосування й виборів, то представники українських професійних організацій приймають вибір і залишаються в керівних органах УККА. Вони своєю діяльністю змагатимуть до координації нашого громадсько-політичного сектору на форумі УККА.

На тлі конгресової і післяконгресової дійсності ми лише хочемо наголосити заяву голови Українського Лікарського Товариства Північної Америки (УЛТПА) д-ра Богдана Олесницького, яку він склав на Конгресі УККА від українських професійних організацій (лікарів, ветеринарних

На основі перших звідомлень з нарад нової Екзекутиви бачимо, що представники професійних організацій діють згідно з інтенціями заяви д-ра Б. Олесницького, і в цьому наша найбільша надія на успішну полагоду консолідаційних заходів у системі УККА.

Четвертий З'їзд УКАП

ЧЕТВЕРТИЙ З'ІЗД УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ ПРЕСИ (УКАП) (29-30 жовтня 1966 р.) відбувся в Чикаго під патронатом Опікуна УКАП, Кир Ярослава Габра. Проводив З'їздом о. д-р Володимир Гавліч ЧСВВ. Господарем З'їзду була Редакція „Нової Зорі”. Під час З'їзду прочитано три доповіді, відбулася зустріч з громадянством і в рамках З'їзду влаштовано виставку української католицької преси. Переобраний голова д-р Лев Мидловський очолив нову Головну Управу, до якої ввійшли: о. д-р О. Купранець ЧСВВ, М. В. Дольницький, М. Вайда, М. Денисюк, д-р В. Янів і о. Яр. Свищук.

лові й Українській Католицькій Ієрархії, очоленій Верховним Архієпископом — Кардиналом Блаженнішим Кир Йосифом. З'їзд висловлює глибоке переконання, що вже в недалекому майбутньому прийде до організаційного завершення Української Католицької Церкви у формі Патріархату”.

З'їзд схвалив резолюції, що є виявом ставлення УКАП до церковно-релігійних та громадсько-суспільних справ. Між резолюціями є такі постанови:

„IV З'їзд УКАП закликає всіх українських журналістів впливати заспокоюче на нашу спільноту, в якій востаннє позначилися прояви нетерпимости та взаємного обвинувачення збоку чи під адресою духовних чи світських окремих чинників, що не впливає корисно на нашу спільноту”.

„IV З'їзд УКАП заявляє свою повну лояльність та підтримку Апостольському Престо-

В загальному Четвертий З'їзд Української Католицької Асоціації Преси був успішний і став форумом вияву справжньої *вільної* думки українських католицьких журналістів, незалежно від їх приналежності до різних українських громадсько-політичних формацій.

Другий З'їзд Українських Журналістів Америки і Канади

ДРУГИЙ З'ЇЗД УКРАЇНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ АМЕРИКИ Й КАНАДИ (5-6 листопада 1966 р.) відбувся в Торонті при особливому зацікавленні зорганізованого громадянства чи не найбільшого українського осередку на чужині.

З'їздом проводив Василь Софронів-Левицький, голова Спілки Українських Журналістів Канади, яка була господарем цього З'їзду.

Союз Українських Професіоналістів, Купців і Промисловців у Торонті під проводом адвоката М. Романюка фінансово спонзорував З'їзд і влаштував численну зустріч українських журналістів з громадянством, під час якої виступив з окремою доповіддю відомий український підприємець Роман Вжесневський.

В центрі уваги З'їзду були дві доповіді видатних діючих журналістів — Івана Кедрина-Рудницького п. з. „Світла й тіні Першого З'їзду

українських журналістів” і Романа Рахманного п. з. „Українська преса УССР пропагандистом московського колоніалізму в Україні”.

Р. Рахманний опрацював свою доповідь з особливою дбайливістю. Джерельні матеріали, статистичні дані про стан української преси й журналістів в Україні та цитати з оригіналів переконливо підтверджували правильність провідної тези, визначеної вже в самій назві доповіді. Тому в обговоренні загальних висновків цієї доповіді не було розбіжностей, і її сприйнято із загальним признанням. Сподіваємося, що автор її опублікує і вона буде важливим, скажемо, навіть науково-дослідним вкладом в історію української преси.

У висліді З'їзду створено Федерацію Спілок Українських Журналістів Америки й Канади, яку очолив діючий голова СУЖА Іван Кедрин-Рудницький.

Учасники Другого З'їзду Українських Журналістів Америки і Канади 6-7 листопада 1966 р. в Торонті.

У своїх постановках З'їзд схвалив „Становище до української преси в Україні”, яке видрукуємо в наступному числі „Овиду”, а в цьому числі нашого журналу (стор. 43-48) друкуємо схвалений З'їздом „Кодекс етики українського журналіста” і резолюції.

При цьому хочемо звернути увагу Читачів на резолюцію у справі „зустрічів”, яка в загальному підтримує становище наших громадських централ, УККА і КУК. Цю резолюцію опрацювала Резолюційна Комісія, в складі якої були, м. ін., Микола Плавюк, Роман Рахманний і Василь Солонинка, що є представниками різних ві-

домих політичних середовищ в українській журналістиці. Для підкреслення цитуємо окремо текст цієї резолюції:

„Викриваючи й поборюючи всі форми та вияви московсько-більшовицького колоніалізму в Україні, українська преса у вільному світі повинна далі невтомно мобілізувати українську спільноту до нерозривної єдності й солідарності з рідним народом на Батьківщині, протиставляючись усім спробам ворожої диверсії і виломам з єдиного, самостійницького фронту у формі офіційних зустрічей з урядовими представниками окупаційного режиму в Україні”.

Зустріч з Головою ПУН

Олег Штуль-Жданович — Голова ПУН

ЗУСТРІЧ ГОЛОВИ ПРОВІДУ ОУН ОЛЕГА ШТУЛЯ-ЖДАНОВИЧА з представниками громадянства в Чикаго відбулася з програмовою доповіддю Шановного Гостя.

Олег Штуль-Жданович, активний учасник українського революційно-визвольного руху на рідних землях під ворожими окупаціями перед і під час другої світової війни, визначний україн-

ський журналіст, що належить до найкращої екіпи українських пресових діячів, та вже понад 20 років головний редактор „Українського Слова” в Парижі, після смерті сл. п. полковника Андрія Мельника очолив Провід ОУН. В такому характері він об'їхав українські осередки Америки й Канади, відвідуючи Ієрархів Українських Церков, українські центральні громадські установи та осередки ідеологічно-споріднених організацій (УНО в Канаді і ОДВУ у ЗДА з їхніми братніми жіночими й молодняцькими організаціями). Перед українською громадськістю в різ-

них місцях виступав з програмовою доповіддю, з'ясовуючи напрямні внутрішньої і зовнішньої політики нового Проводу політичної формації, що її він очолює. Його доповідь відзначалася оригінальністю думок і широким діапазоном, бо він і належить до українських політичних діячів, що самі формулюють свої власні концепції і вміють їх передати оточенню. Вітаємо Олега Штуля-Ждановича на відповідальному становищі члена української політичної ієрархії та бажаємо багато успіхів у нелегкій праці українського політичного діяча в теперішній дійсності.

У Блаженнішого Митрополита Іоана Голови Української Православної Церкви Америки

В одному з попередніх чисел „Овиду”, ми з радістю повідомляли, що Блаженніший Іоанн, Митрополит Української Православної Церкви в ЗДА відвідав наше видавництво в Чикаго.

При нагоді побуту на сході ЗДА, після Конгресу УККА, ми відвідали Голову Української Православної Церкви в Америці, Блаженнішого Митрополита Іоанна, в їх резиденції, коло Філядельфії, куди супроводжав нас парох Катедрального храму св. Володимира Всечесніший о. протоєрей д-р М. Біляк.

Під час відвідин в багатій Митрополичій Бібліотеці, ми мали особливу нагоду довідатися від їх Блаженства про маловідомі факти з історії Української Православної Церкви в Америці та про оцінку її Голови, теперішнього положення ук-

раїнського церковно-релігійного життя в загальному, а на чужині зокрема. Надзвичайно цікаво було прослухати, зовсім оригінальних думок їх Блаженства на теми віри взагалі та інтерпретації певних духовних явищ. Старатимемося в майбутньому поділитися цими думками з нашими Читачами.

При цій нагоді ми познайомилися з великою філософсько-науковою працею їх Блаженства „У ВЕЛИКЕ НЕВІДОМЕ”, що має матеріялу на понад 2.000 (дві тисячі) сторінок великого формату. Ця монументальна праця вже в друку.

Осіньню 1967 року проміне 80 років від народження їх Блаженства, Митрополита Іоанна і ми на сторінках „Овиду”, постараємося гідно вшанувати Високодостойного Ювілята.

*Катедра св. Володимира Української
Православної Церкви у Філядельфії*

Як жила і вмерла Наталена Королева

Смерть такої видатної та оригінальної на українському ґрунті письменниці, як Наталена Королева, відбилася голосним відгомном серед рідного суспільства не тільки у вільному світі, але й на Батьківщині. І там, і тут появилися повідомлення про смерть письменниці та спроби характеристики її творчості. Тільки ж, в Україні, де твори Наталени Королевої не відомі сьогочасному поколінню, ці характеристики були обмежені кількома реченнями. На еміграції появилася низка статей, але довгий час не доставало інформації передусім про останній період життя письменниці та про обставини її смерті. Заходами Редакції „Овиду” пошастило одержати дані, на основі яких можна бодай у деякій мірі заповнити цю прогалину. Зібравши їх в одну цілість та зберігаючи стосовно до них повну об'єктивність, даємо нашим читачам перегляд фактів, що позначили собою останні роки, місяці чи й дні життя-буття і праці письменниці.

Наталена Королева була невисока на зріст, досить огрядна, одягалася дбайливо, хоч ходила, звичайно, не в новому. Харчувалася скромно, пила здебільша каву з молочним порошком, що його розводила водою. До того шматок хліба або булочка. Неділями діставала обід від свого колишнього годованця Тругляжа, що займав з родиною (жінка Марженка, діти Ленка та Юрко) решту її дому. Не раз жартувала, що таємниця довговічності полягає в тому, щоб мало їсти.

Жила Королева у власному невеликому домику, де займала кімнату поверхню в 20 кв. метрів, з одними дверима та з одним вікном. Крім печі, стояла там софа, що вночі заступала ліжко, письмовий стіл, кілька шаф та етажерок з книжками, мисник і два табурети. На столі лампа, друга лампа-дзеркало на суфіті. Стіни досить щільно позавішували картинами, що їх змалювала сама Королева та її чоловік. Підлога застелена килимом. Всюди дуже чисто.

Можна б ще додати, що вдержати чистоїту не було для господині такою легкою справою, коли врахувати її старший вік і подекуди каліцтво. Наталена не могла вільно ходити, в неї були хворі ноги. Ідучи, спиралася на палицю. Держала при собі кота, майже ніколи не випускала його надвір, тож мусіла за ним прибирати, не раз по найнедоступніших кутках. Урешті кіт, за півроку чи трохи більше до смерті своєї пані, кудись утік і більше не вернувся. Пані прохала знайомих дістати їй іншого кота, але для добра її самої не було охочих задоволь-

Сл. п. Наталена Королева

нити її бажання¹⁾. Іншими живими істотами, що ними опікувалася письменниця, були рибки в кімнатному акваріумі.

Кошти удержання Наталени Королевої були спочатку дуже скромні. „Було це тяжке життя”, пише її знайомий. Деякий час, але не довго, ходила вона до недалекої фабрики і там у кухні мила посуд. Незабаром посковизулася, впала і вже більше туди не ходила. Підставою її існування була пенсія, що становила 200-300 чеських корон, себто половину життєвого мінімуму. Свій невиспачальний бюджет доповнювала деколи гонорарами з Америки та допомогою від своїх прихильників у Німеччині. Згодом нею заопікувалися українські письменники в Чехо-Словаччині. Завдяки заходам Пазара Гнатюка та за редакцією д-ра О. Зілинського видано у Пря-

¹⁾ „Котів я „обожаяю”, як стародавня єгиптянка” (З листа Н. Королевої до М. Денисюка в 1961 р.).

шеві в одному томі дві повісті Королевої — „1313” і „Сон тіні” (але без другої частини п. н. „Останній бог”, яку письменниця згодом написала). За рахунок гонорару письменниця дістала аванс — коло 2.000 корон, дальших 7.000 надіслано тоді, як письменниця була вже мертва. Українська філія у Пряшеві (головно її секретар І. Мацинський) подбала про те, що Королеву прийнято в члени Спілки Чехо-словацьких Письменників. На тій підставі вона одержала одноразову допомогу у висоті коло 2.000 корон, а згодом другу постійну пенсію коло 300 корон місячно. Разом з попередньою ця пенсія забезпечувала письменниці щомісячний прожиток. У 1966 році матеріальне становище Королевої виглядало досить надійно, але — не надійно прийшла катастрофа.

Майже до самої смерті Наталена Королева трималася фізично менше-більше добре (за винятком хронічного недомагання ніг). Тому її близькі знайомі, уникаючи натяків на її старші літа, не встигли одержати від неї різних потрібних інформацій про справи, що звичайно не повинні залишитися таємницею по смерті заслуженої людини. Ішлося передусім про правдиві дані з біографії Королевої, бо те, що досі опубліковано, досить заплутане. Ознайомлені із справою особи кажуть, що є три варіанти біографії Королевої. Сама ж письменниця пояснювала ті різниці тим, що, мовляв, її біографію „підганяв” чоловік, Василь Королів-Старий, бажаючи „мати з неї українку”. Королева погодилася на пропозицію Н. Гнатюка „наговорити” свою правдиву версію на магнетофонну стрічку, але, поки до цього прийшло, вже було запізно. Збереглося в пам’яті знайомих тільки те, що письменниця випадково їм розповіла (звичайно, у фрагментах). Із цими біографічними даними, що були досі частково опубліковані, письменниця не погоджувалася в цілому²⁾.

Наталена занедужала несподівано. Вона впала в своїй кімнаті й уже не могла підвестись. Тільки по деякім часі домашні почули стогін. Намагалися дістатись до кімнати, але то не було легкою справою, бо двері були забарикадовані її тілом. Тругльж мусів виламати двері. Згодом хвору відвезено до шпиталю. За три дні (1-го липня 1966 р.) вона померла. Історія хвороби і тим самим причина смерті не відома, бо в чеських лікарнях це урядова таємниця.

Про занедужання письменниці довідалися деякі знайомі з української колонії у Мельніку, але дістатися до хворої було важко. Тільки двоє

більш рішучих людей спромоглося побачити ще живу письменницю, не звертаючи уваги на спротив Тругльжів.

Про похорон Королевої українська колонія Мельніка довідалася випадково: хтось прочитав (також випадково) клепсидру на стіні похоронного закладу. Українці Чехо-Словащини вже не мали часу гідно й численнішою участю попрощати навіки видатну письменницю біля її могили. З Праги приїхало тільки четверо осіб: проф. О. Байлюкова, що виступила з прощальним словом, проф. Маркова, інж. Онесоргова та представник української філії Спілки Словацьких Письменників, Н. Гнатюк. З Мельніка було троє українців, між ними інж. М’яловський. Усіх разом учасників похорону було коло півсотні. Похорон відбувся у Мельніку за католицьким обрядом, хоронив о. декан Кошиць, серб, один із близьких друзів Покійної. Домовину покладено в родинній гробниці, де вже спочивають тлінні останки д-ра Василя Королева-Старого. На могилі є напис українською мовою.

По похороні виникли труднощі спадкового порядку. Інж. М’яловський каже, що Н. Королева написала заповіт на його користь. Заповіту досі не знайдено. Спадщина була передана Тругльжові на підставі того, що покійниця жила разом з його родиною. Інж. М’яловський пробував в’яснити правний стан справи у нотаря, а тепер, кажуть, передав її до вирішення суду.

Крім житлового домика з гарним садом, по Покійниці залишилася ще інша, цінніша спадщина: рукописи, листи, книжки. Там можуть бути цікаві речі, між ін., листи від еспанського короля Альфонса XIII з його молодих літ. Повинно б бути там і листування Василя Королева. Щодо рукописів, то, за словами письменниці, вони виготовлялися завжди в трьох примірниках: один передавався до видавництва, другий — до бібліотеки у Ватикані (там працював довгий час священик — дядько письменниці), третій — до бібліотеки Академії Наук УРСР в Києві. Останніми часами письменниця переписувала багато своїх творів, імовірно, поповнюючи ними ватиканську й київську збірки. У бібліотеці Королевої не було українських книжок, навіть недоставало деяких творів письменниці. Були там переважно книжки французькі, еспанські, чеські тощо.

Оце чергові додаткові відомості до того, що досі було опубліковано про життя, побут і працю Наталени Королевої. Нове в них — передусім факти про її недугу і смерть, що досі як слід не з’ясовані.

²⁾ У листах до „Овиду” Н. Королева писала, що три автентичні копії її автобіографії були здепоновані в НТШ (Сарсель), в о. Леськовича (Мюнхен) і в АН УРСР (Київ).

Автентичний документ чи фальсифікат?

На сторінках „Нового Літопису” появилася недавно стаття С. Я. Парамонова про так звану „Влесову Книгу”¹-, тобто, мовляв, знайдений прастарий документ, що кидає ревелюційне світло на старослов'янський чи праукраїнський фолкльор. Очевидно, така ревелюційна знахідка не може пройти без належної уваги в науковому, головню слов'янському, а вже в першу чергу українському світі. Представники української історичної науки, без сумніву, надзвичайно зацікавлені в цьому. Тому український дослідник з особливим зацікавленням бере в руки „Новий Літопис”, щоб простудіювати статтю Парамонова. Та після прочитання згаданої статті огортає розчарування фахового історика, бо довкола „Влесової Книги” є багато неясних моментів, дивних обставин, незрозумілих фактів і містифікацій. Фаховий дослідник, що спирається на логіці мериторичної сторони предмету та на загально прийнятих у науковому світі принципах методології науково-дослідної праці, аж ніяк не може вдоволитися гарячими запевненнями Парамонова про автентичність „Влесової Книги”.

Автор статті каже в першій її частині, що під час громадянської війни в 1919 році полковник денікінської армії А. Ізенбек знайшов у розбитому маєтку — десь „в Орловському чи Курському напрямку” — на підлозі розгромленого архіву-бібліотеки дерев'яні дощечки, вкриті невідомими літерами. Той полковник, колишній художник при археологічних експедиціях Академії Наук, „мав деякий інтерес до предметів старовини” (стр. 39). Тут Парамонов трохи плутається, бо далі каже, що той полковник, людина не лише освічена, але й по мистецькій лінії пов'язана з археологічними експедиціями найвищої наукової установи, цим дощечкам „не надавав особливого значення, а дивився на них, як на раритет, іноді показуючи їх своїм приятелям” (стр. 39). Таж, власне, єдине, що могло викликати зацікавлення на цих дощечках, було саме письмо. Дощечки „були зовнішнім виглядом дуже старі, деякі навіть трухляві та проїджені шашелем”. Так на початку статті подає автор. Ніякої мистецької вартости в розумінні якоїсь гороризьби чи чогось подібного вони не мали, принаймні Парамонов про це нічого не каже. Те, що вони були записані літерами, становило єдину їхню вартість — так виникає з тексту цілої статті. То навіщо ж Ізенбек забрав з собою ці старі, трух-

ляві, проїджені шашелем дощечки власне в такий важкий воєнний час і возився з ними, коли не надавав їм особливого значення? Єдиною річчю, що могла викликати зацікавлення в колишнього співробітника Академії Наук, міг бути лише зміст записаних дощечок. Ці дощечки знаходились у архіві-бібліотеці якоїсь знатнішої й освіченої людини чи родини в дореволюційну добу, переходячи з роду в рід, з покоління в покоління. Невже ж на протязі довгих десятиліть, а то й століть нікому не прийшло до голови поцікавитися ними? Таж друга половина XIX століття — це якраз доба гарячкових розшуків старовинних пам'яток, це ентузіастичний зворот до дослідів на полі археології, палеоетнографії й фолкльору, пильні зусилля в царині лінгвістики, тобто порівняльної філології, це вперті намагання видерти безодні віків тайни праісторичного й раннеісторичного минулого. Невже освічений власник чи радше власники архіву-бібліотеки включно з дощечками були далекі тій духовій атмосфері розшуків старовини й дослідів, що опанувала не лише тодішні наукові круги, але й любителів науки й мистецтва? Загально ж відомо, що між першими ентузіастами й дослідниками старовини було чимало аматорів з кругів тодішньої інтелігенції, поміщиків та аристократії і в тодішній Росії, і в нас — в Україні. Чому ж аж до революції ніхто не поцікавився цими дощечками?

Щобільше, коли їхній щасливий знахідник виїхав на Захід, втікаючи з життям із східноєвропейського терену, він все ж таки забрав з собою у такий грізний час ті важкі, старі, трухляві та проїджені шашелем дощечки, яким „не надавав особливого значення”. Дивно, що між першою і другою світовою війною, отже на протязі коло двадцяти років, цим дощечкам не пощастило попасти в фахові руки спеціалістів. На пропозицію Брюссельського Університету, що зацікавився дощечками і хотів вивчити їх, полковник Ізенбек відповів негативно. А навіщо ж, запитаємо ще раз, він бідолаха возився з ними на еміграції — від східної Європи аж до Брюсселю? Таж це не щось маленьке, що може вміститись у гаманці чи в кишені. Це ж купа досить великих дощечок (38 сантиметрів завдовжки, 22 сантиметри завширшки і пів сантиметра завгрубшки — стор. 42). І цікаво, Ізенбек відмовився дати дощечки Брюссельському Університетові на дослідження, зате дав їх яко-

мусь Ю. П. Міролюбову — нефахівцеві, аматорові, що силкувався прослідити зміст дощечок і врешті „втратив інтерес до дощечок, бо того, чого він у них шукав, не знайшов” (стр. 40). В 1941 році вмирає Ізенбек, його майно частково розкрадено, „пропали й усі дощечки”. Залишився тільки текст, що його переписав Міролюбов, та кілька фотознімків (стр. 40). Одним словом, були дощечки і пропали без сліду, пропав оригінал, потрібний для ствердження фахівцями його автентичності. Шукай вітра в полі! Залишилося лише те, що Міролюбов частково переписав — звичайно переписав з помилками. Сам Парамонов називає Міролюбова „неграмотний у цій справі” (стр. 43).

Та одиссея бідолашних текстів на дощечках ще не закінчилася. Вони попадають у руки іншого аматора, якогось А. А. Кура, бо „Міролюбов переслав Курові всі матеріали про дощечки, і в його руках не лишилося нічого” (стр. 40). Ізенбек помер, а оригінал пропав. Міролюбов переписав частково з помилками зміст і все віддав іншій особі, не залишаючи собі нічого. Сліди зтираються. Тоді Кур почав на власну руку розбирати текст дощечок і публікувати його частково з своїми поясненнями в журналі „Жар-Птица”, що виходив ротаційним способом. Яка жахлива доля стрінула текст згаданих дощечок! Замість попасти на сторінки публікації Брюссельського Університету, він попадає на сторінки журналу проблематичної наукової вартости. Але й тут є „щастя в нещасті”! Дуже можливо, що на сторінках публікації Брюссельського Університету цей зміст дощечок був би появився як клясичний зразок добре сфабрикованого фальсифікату. Зате тут, на сторінках скромного своєю формою та змістом ротаційного журналу „Жар-Птица”, ці дощечки зберегли свою „автентичність”, зацікавивши собою, наскільки нам відомо, спеціаліста від двокрилих інсектів, тобто диптеролога — С. Я. Парамонова. Цікаво, як виглядала б наука, коли б диптерологи почали писати історичні праці, а історики досліджували диптерологію. То була б не наука, а „наука”.

До речі, С. Я. Парамонов сам собі перечить. Уважаючи, що зміст дощечок відноситься до подій приблизно 3-5 століть нашої ери, тобто вважаючи так звану „Влесову Книгу” продуктом чи письмовою пам’яткою можливо першого тисячоліття (стр. 49), він іде в іншому місці на далекойдучий компроміс в хронологічному аспекті. Він каже, що „саме ці дощечки могли бути вже й не такі то давні, їм може бути лише кілька століть, тобто вони можуть бути лише

НОВИНА!

НОВИНА!

Софія Парфанович

Н А

С Х Р Е Щ Е Н И Х

Д О Р О Г А Х

Повість з мандрівки по чужині.

*Книжка має 420 сторінок друку в
твердій люксовій оправі,
з позолоченням.*

Ціна — 5.00 дол.

Замовлення і гроші слати на адресу:

Dr. Sophie Parfanowycz
3347 Grant Street
Detroit 12, Mich

копіями, а не оригіналами. А що на Поліссі й Литві ще в 15-му і 16-му віках подекуди було поганство, це знаємо з боротьби Церкви з ним (стр. 45). Отже, Парамонов натякає, що ці дощечки могли походити з XV-XVI століття. Коли до цього додати ще згодом Парамонова про кілька редакцій змісту дощечок, що має виявити мікроаналіза тексту (який фаховий палеограф, лінгвіст та історик провели цю мікроаналізу тексту? питаємо), і про можливість різних інтерполяцій, то справа ще більше заплутується. По-нашому, справа зовсім зліквідувалася після пропажі дощечок, бож ні на чому обстоювати автентичність документу. Частковий список з помилками був зроблений „неграмотним” (як висловився сам Парамонов) Міролюбовим, а тепер перебуває в руках якогось Кура, якого Парамонов навіть ближче не представляє, обмежуючись ляконічним ствердженням, що це „емігрантське скорочення прізвища”, особа, що „працювала тоді в Сан Франціско при „Русському Музеї” (стр. 40). Сам автор виставляє йому свідоцтво умового убожества кажучи, що „А. А. Кур і зробив багато помилок і виіс чимало просто нісенітниць в свої пояснення” (стр. 40). Єдиною заслугою того Кура, на думку Парамонова, є те, що „він вірно оцінив значення дощечок, чого ані Ізенбек, ані Міролюбов в достатній мірі собі не уявляли” (стр. 40-41). Парамонов, мабуть, не здає собі справи з того, що, підкреслюючи цю „заслугу” Кура, робить йому ще одну ведмежу прислугу в очах фахового історика. Того роду документи потребують фахової оцінки з боку музеологів, палеографів, мовознавців і врешті істориків включно з представниками допоміжних наук історії, тобто етнографів, фольклористів тощо. Дивно, що Парамонов не бере цього до уваги. Містична доля знайдених у XX столітті дощечок говорить сама за себе. Із справою так званої „Влесової Книги” мимоволі асоціюються згадки про різні передавані з рук до рук між народом „листи з неба” чи друковані листки паперу про те, що мовляв, хтось відкрив на Арараті рештки Ноевого корабля (автор цих рядків сам читав таку летючку). Парамонов зібрав усі можливі аргументи, що, мовляв, промовляють за автентичність документу. Правда, фальсифікаторами бувають іноді люди куди здібніші й більш обізнані з предметом своєї фальсифікаційної діяльності, ніж ті, що опісля приймають ці фальсифікати за автентичні. Навіть у науці трапляються не раз поділені думки між фахівцями. Одні обстоюють рішуче автентичність документу, а інші вважають його

Галья Лагодинська
ДО СОНЦЯ -- ДО ВОЛІ

(Мандрівка юности)

Сторінок 256 — Тверда оправа
Ціна дол. 3.00

також рішуче фальсифікатом. Чого ж тим більше можна очікувати від аматорів? Парамонов сам признає, що „за допомогою університету в Мельбурні звернувся до Академії Наук СРСР з проханням висловити думку Академії” (стр. 50). Він вислав для експертизи фото дощечки з десятьма рядками тексту. Яка шкода, що там не було сто, а то й більше рядків тексту! Можливо, що тоді експертиза була б ще докладніша. „Академія Наук вважає дощечку фальшивою” (стр. 50), подає Парамонов і рішуче протестує. Видно, що австралійський університет не має в своїм складі спеціалістів від схід-

ньоевропейського минулого, коли дав себе втягнути в цю справу, повіривши на слово диптерологові в питаннях історії й культури Сходу Європи. Важко тут не писати сатири! Без сумніву, радніше можна простити Мельбурнському Університетові, ніж Парамонову.

У другій частині статті Парамонов подає короткі уривки з „Влесової Книги” з інтерпретацією тексту і саме в найцікавіших місцях... уриває, бо, мовляв, або немає місця у невеликій статті, або книга ще не розшифрована (отже, Парамонов висловлює свій рішучий погляд про автентичність, далеко ще не закінчивши дослідів над документом!), або не хоче входити в подробиці. А тим часом публікування того роду документів вимагає обов'язкової в науці, так сказати б, методологічної процедури: публікують фотознімки документу, потім оригінальний текст, а рівнобіжно з ним переклад на модерну мову і врешті подають інтерпретацію тексту на підставі його мікроаналізи фахівцями поодиноких галузей науки. Це ж елементарні справи, про які навіть соромно говорити. Навіть після такого опублікування документу бувають ще між ученими дискусії й полеміки на тему різних можливих варіантів відчитування тексту в аспекті палеографії й мовознавства та його інтерпретації. А в даному випадку, де все було зроблене нефахово, здалека від варстату науковця-спеціаліста, або, як кажуть, „по-ремісницьки” — важко переконати вже не фахового історика, але звичайного інтелігента, що критично думає. У статті Парамонова критичний читач відчуває апіорне наставлення автора, який все ще не закінчив процесу дослідів і не повинен ставити крапки над „і”, не простудювавши до кінця даного питання. Такий метод свідчить лише проти нього та його концепції. На підставі тої невивченої ще ним як слід „Влесової Книги” Парамонов ставить на скору руку власні ревелюційні тези, якщо не теорії, й публікує статті, в яких приписує релігійним віруванням наших предків монотеїстичний характер іт. под. Звичайно, папір видержливий... А дехто з наших євангельських кругів переписує наївно з побожності ці речі²⁾, бо як же ж не переписувати, коли, мовляв, наші давні предки вірили в одного Бога! Звичайно, люди не ознайомлені з справою, приймають це „за добру монету”, бож це близьке їхнім релігійним і патріотичним почуванням. Тим часом Парамонов не має ніяких наукових підстав ставити такі твердження і виявляє нерозуміння поодиноких етапів довгого процесу формування духовності праукраїнської людини в обставинах антропогеографічних, геополітичних та соціопсихоло-

гічних факторів на тлі її життя, діяльності й побуту. Замість перевірювати „Влесову Книгу” загально визнаними наукою, нашими найстаршими письмовими пам'ятками, Парамонов робить навпаки: перевірює їх „Влесовою Книгою”. Це те саме, що в математичній задачі перевірювати звисні незвісними. Тому згадана публікація Парамонова є клясичним прикладом, як **не треба** підходити до знайдених документів. Тому бажаю С. Я. Парамонову держатися своєї спеціальності для добра науки, а йому самому, для доброго імені науковця.

¹⁾ С. Я. Парамонов: „Влесова Книга”, й що ми про неї знаємо”, I частина, Новий Літопис, ч. 13 (1964), стр. 39-53, II частина там же, ч. 15 (1965), стр. 22-29.

²⁾ Д-р С. Я. Парамонов: „Віра стародавніх русинів”, Євангельський Ранок, ч. 971-972 (березень-квітень, 1964), стр. 15-18.

Етимологічний словник української мови

AN ETYMOLOGICAL DICTIONARY
OF THE UKRAINIAN LANGUAGE

Проф. Яр. Рудницького

почав виходити друком у виданнях УВАН
у Канаді.

„Не тільки із звичайної наукової допитливості, але й життєвої konieczності постає дуже важлива потреба в такому словникові..., який би давав відповідь на питання, як те чи те слово історично розвивалось, чи воно оригінальне, чи запозичене з чужої мови. А коли воно чуже, то з якої мови воно прийшло до мови української. Відповідь на такі питання може дати тільки поясняльно-етимологічний словник...”

Сл. п. Проф. Леонід Білецький (1953)

Як виходить із передмови, словник проф. Рудницького опрацьовувався від 1941 року в Празі, ЧСР, потім у Гайдельберзі, Західня Німеччина, а від 1949 року в Вінніпегу, Канада. Є це перший етимологічний словник української мови, що крім літературних слів і назв, подає їхні діалектичні різновиди, історію слів, синоніміку, вивідні форми й походження (етимологію) з обширною літературою в українській і інших мовах.

Цей „наріжний камінь української культури” (за висловом Ю. Лісового) появляється випусками. Ціна \$ 4.00 одного випуску. Вже появилася 5 випусків, які оправлені в один том, що коштує \$ 15.00.

Замовлення слати на адресу:
MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. Chicago Ave.
Chicago, Ill. 60622 — U.S.A.

Кость Бульдин

(1897 — 1966)

Це було яких п'ятнадцять років тому. Моя мати скрикнула й збігла: в руках у мене вона побачила фотографію акуратно відрізаної голови Олексія Запорожця. Я заспокоїв її, пояс-

Сл. п. Кость Бульдин

нивши, що це фотографія не з самого Запорожця, а зі скульптури, яку виконав недавно мій побратим Кость Бульдин¹⁾.

Якщо, до речі кажучи, представників модерного образотворчого мистецтва можна пізнати по тому, що вони абсолютно неспроможні дати портретну подібність (згадаймо „Сталіна“ роботи Пікассо або „Шевченка“ роботи Архипенка), то Бульдин у ділянці скульптурного портрета серед українських мистців, мабуть, не мав собі рівних.

Недарма ж йому — одному з небагатьох! — дозволялося в час існування майстерні пролетарських скульпторів ліпити портрети „вождів“. Дозволялося, не зважаючи на те, що навряд чи Бульдин замаскував був своє минуле синьожупанника аж настільки добре, щоб про нього не мали відомостей відповідні „органи“.

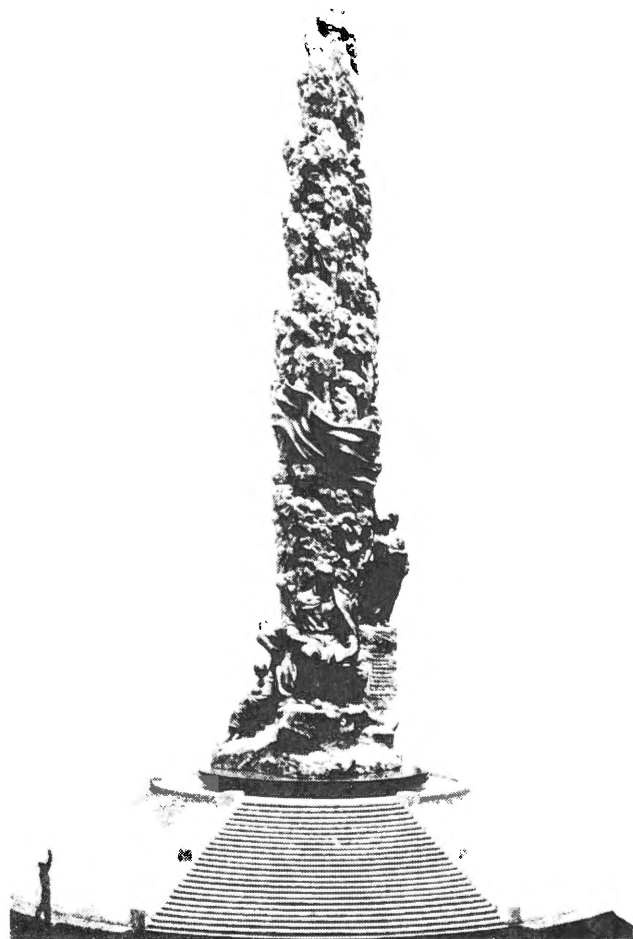
¹⁾ Скульптура виявилась пророчою: О. Запорожець загинув під потягом.

У 1952 році журнал „Пороги“, вшановуючи двадцятип'ятиріччя мистецької діяльності Бульдина, писав:

Кость Бульдин належить до тих мистців, що, ознайомившись з їх творчістю, ловиш себе на мимовільній думці: як багато талантів дається часом одній людині! Справді: скульптор, художник, письменник (в різні часи виступає під різними псевдонімами) і... майстер фольклору, бо саме йому належить авторство „ходячих“ дотепів, селянських story і дошкульних політичних анекдотів антисовєтського характеру!

Є мистці, які настільки вкладають у творчість усе своє „я“, що поза творчістю вони ніби не існують; за томами своїх і чужих книжок, за полотнами картин і володиним мармуром статуй — вони не сприймають живого життя.

І є інші мистці: вони повні бурхливої енергії,

Заборонений проєкт пам'ятника Шевченкові.
Автори: К. Бульдин, Дараган, Ражба.

що, як весняна повінь, виносить їх з кабінетів і майстерень, вони завжди з людьми, завжди в самому стрижні життєвого потоку, і ніщо людське не чуже їм.

Марна суперечка про те, до котрої з цих категорій мусить належати справжній мистець, очевидно, ніколи не буде скінчена. Але для сучасників, незаперечно, більш привабливою видається друга категорія, повнокровним репрезентантом якої є наш ювілянт. Людяний, товариський, громадський, з невід'ємним гумором, що не покидає його в найтяжчі хвилини життя — таким є український скульптор Кость Бульдин. Якщо ідеологія людини бодай у якійсь мірі міняється в залежності від її віку, оточення і життєвих обставин, то характер лишається раз і назавжди незмінним. І тому 55-літній скульптор досі зберіг у собі щось від того молодечого запалу, що йому деякі завчасно постарілі двадцятилітні серця можуть позаздрити. І все бурхливе, то драматичне, то може навіть пригодницьке, життя мистця є якнайкращим доказом, що і в добу тоталізмів доля людини залежить в першу чергу від неї самої.

До цієї характеристики Бульдина, як мистця й людини, мало що можна додати. Хіба те, що як письменник Бульдин залишився незаслужено мало відомим українському читачеві. Його

перша книжка, „Розбиті окуляри”, вийшла у двадцятих роках у підсоветській Україні під якимсь псевдонімом. Друга книжка, що складалася з друкованих у „Порогах” пригодницької повісті та кількох новел пригодницько-екзотичного жанру, мала вийти в Аргентині, але не вийшла. І що 1966 року Кость Бульдин порушив літературний канон улюбленого ним жанру: пригодницький роман, що ним було його життя, він закінчив трагічно — власною смертю.

Кажуть, що ми, українці, своїх видатних людей уміємо шанувати лише після смерті. Але це неправда: ніколи ми їх не шануємо. Якщо не рахувати скупих згадок у місцевій пресі, в наших журналах і центральних газетах, не з'явилося навіть некрологів. За чотири з половиною роки — стільки тривала хвороба — українці забули проф. Бульдина настільки, що від тих українських організацій, до яких належав покійний, буквально ніхто не прибув на похорони в сороковий день смерті. Найближчий приятель Костя Петровича, п. Юрій Сікорський, помер, розхвилювавшись, у нього на похоронах, а іншим не було вже ніякого діла до свого колишнього однодумця й співтовариша.

Ігор Качуровський

ДРУКАРНЯ ВИДАВНИЦТВА МИКОЛИ ДЕНИСЮКА

приймає замовлення на всякі

ВЕЛИКІ Й МАЛІ ДРУКАРСЬКІ РОБОТИ

українською, англійською та іншими мовами.

Приймає до друку **офсетом або на плоскій машині**
КНИЖКИ, ЖУРНАЛИ, ПРОПАМ'ЯТНІ КНИГИ НАШИХ
УСТАНОВ, ПОРТРЕТИ тощо.

з гарним оформленням і оправою всякої величини.

Виконання робіт швидко й дуже дбайливе (зразком можуть послужити такі видання, як твори Тараса Шевченка,

Трилогія Богдана Лепкого, „ОВИД” і інші).

Ціни низькі.

Роботи доставляємо до всіх місцевостей у ЗДА, Канаді та інших країнах.

За ближчими інформаціями звертайтеся на адресу:

Пам'яті К. П. Бульдіна

*Про милих серцеві, що їх уже дарма
Очікувати днями й вечорами,
Не говори із сумом: їх нема,
Але із вдячністю: вони були між нами.*

З поезії забутого автора.

Некрологи не обов'язково мусять бути плаксиві. Залізного закону смерті не об'їдеш конем і не облетиш найшвидшим джетом. Справа лише в тому, хто раніше, а хто пізніше піде з життя, й кому доведеться згадати вибулих „не злим, тихим словом”. Тож уявімо собі, що нема свіжої могили, не було попередніх хвороб і страждань, а вирував експансивний, гомінкий натовп Буенос Айресу, столиці аж надто сонячної Аргентини. В тому вирі поспішав на організаційні збори Співки Українських Науковців, Літераторів і Мистців чоловік середнього росту, з кучерявою, ще початковою сивиною, досить грубий у тілесній своїй будові. Він сів у куточку клубної залі, підпер левину голову рукою й задумався. А думати було про що. Чужа країна, невідома мова, брак приміщення, брак праці, а десь там, у негостинному еміграційному домі дружина й дочка „на пташиних правах”. Їм уже не раз нагадували про потребу вибиратись. Куди? Хіба це обходило бездушних чиновників? Вони мали „припис”: тримати емігрантів два, а найбільше три тижні, далі ж „рятування потопаючих є справою рук самих потопаючих”.

— Як ваше прізвище, пане? — спитав голова зборів.

— Бульдин.

— Ви мистець?

— Трохи...

— А в якій галузі?

— Скульптор.

Стривайте, та цеж не абияка постать! Про скульптора Бульдіна колись, не так давно, шумів Харків, розповідали пошепки, що проект чудового пам'ятника Шевченкові в Ботанічному парку був виготовлений саме Бульдином, але його привласнив, — конкретніше, вкрав спритний кар'єрист Манізер і скористався лаврами, які йому не належали. Крім того, не одна скульптура Бульдіна лишилася в советській Україні.

Я підсів до прибулого.

— Значить, ми з вами земляки... по Харкову, але, на жаль, я вас там не знав.

— Ну, й як же? — спитав Бульдин. — Улаштувались?

— Улаштувався. Орудую сокирою, молотком і пилкою, будує робітничі „каси”.

— І квартиру маєте?

— Маю. Невеличку кімнатку на чотирьох.

— Ви щасливий. А от я не знаю, що робити. Хоч сідай на пароплав, та повертайся назад, до Європи...

— Чому так песимістично?

— Бо не знаю мови, без'язикий, як кажуть. Хоч плач!

— А ви думаєте, я знаю? Покищо йде „на мигах”, та й не зразу я приспособився, з місяць зазираю на будови, аж поки не натрапив на чутливу душу. Німецькою володієте?

— Навіть добре володію.

— То шукайте якогось німецького фабриканта, й він вас прийме.

— Це ідея! Буду шукати.

Десь за два тижні я знову зустрів Бульдіна. Цього разу в нього вже не було суму в очах, навіть здалося, що голова стала кучерявіша...

— Знайшов німця, — посміхаючись, сказав Бульдин. — Багатющий! Фабрика його розпростерлась на десять кварталів.

— І що ж ви там робите?

— Сторожую. Вночі. Та ось зайдемо до мене, це недалеко.

Нас зустріли в дворі два псища. Я ще, справді, ніколи таких не бачив. Завбільшки з телят, з якимись апокаліптичними мордами, вони уставились на мене з німим запитанням: мовляв, хто ти й чого тобі треба?

Бульдин погрозив їм пальцем, сказав „руе!” й повів мене через двір до свого помешкання. Воно було аж надто скромне. Кімнатка на одну особу волею долі мусіла вміщати три особи, хоч третя була ще дитиною, дванадцяти років і не дуже журилася тісністю.

— У нас режим приміщення, — з гумором попередив Бульдин. — Якщо один проходить через кімнату, то другий повинен сидіти, інакше поїзди зустрінуться й виникне аварія, можливо, з людськими жертвами...

Так почалась наша дружба. Бульдин пере-

став бути для мене „паном Бульдином”, а обернувся в „Костя”, ми часто відвідували один одного. Тоді я переконався, наскільки це була обдарована особа. Скульптор „високої марки”, під його пальцями, на моїх очах, глина й цемент діставали „душу”, набираючи реальних форм, неповторного виразу, краси, що їй ім'я — високе мистецтво. Але Кость був не лише скульптором. У мене висить його картина: татарин з українською бранкою на своєму коні й два козаки, що ту бранку рятували. Рука татарина піднята над груддю дівчини, але одночасно над тією рукою підняті дві козацькі шаблі і, мабуть, вони перші перетнуть татаринovu руку, визволять бранку.

Несподівано Кость Бульдин, заховавшись під псевдонімом „Володимир Коб”, виступив і на літературному фронті... Я чекав (не читаючи) якоїсь дилетантської виправи, але зразу ж відкинув ту думку. Ні, це вже говорив дозрілий письменник, у якого навіть не було чого поправляти. Його пригодницький роман „Ліричний відступ”, друкований у журналі „Пороги”, був би прикрасою нашої літератури, але, на жаль, калькуляційні міркування наших видавництв не взяли до уваги мистецької вартості роману. Він і досі лежить в архіві померлого мистця та чекає, коли ж знайдеться чутлива душа й допоможе видати його окремою книжкою, що було б „бестселлером” серед усіх наших культурних читачів старшого, середнього й молодого віку.

Варт згадати й про те, що Кость Бульдин був учасником визвольних змагань, відступав із петлюрівськими військами до Польщі, а потім повернувся й якимось чудом уникнув сталінської розправи. Звичайно, збройна боротьба за щастя своєї батьківщини — великий „плюс” для кожного, але Кость оцінював це просто: „Нема за що мене хвалити! Я виконував свій обов'язок перед народом і йнакше поступити не міг. А що советський режим мене не спіймав, то він дурний. Хто ж би то любив і щиро служив катам України?”

Дорогий Костю! Ми з тобою були однодумцями й побратимами. Семилітня дружба наша не зазнала жадних хмаринок. Ти прощався зі мною перед моїм виїздом до Америки з надією ще зустрітись. Не довелось... Тож складаю низький поклін твоїй пам'яті. Я любив і шанував тебе, живого, шаную і тепер уже безплотного, навіть не вважаю, що ти помер, бо такі люди, як ти, не вмирають, а відходять, залишивши по собі відчутний слід.

А. Галан

Розмови про книжки

МИКОЛА ПОГІДНИЙ „МАРІЯКА ЛЕБІДКА — ЛІСОВА КВІТКА”, обкладинка і мистецьке оформлення Бориса Крюкова, видання Юліана Середяка 1966, стор. 32.

Прекрасна збірка п'ятих казок для дітей у високомистецькому оформленні Бориса Крюкова, з кольоровими рисунками, на доорному папері і з тривалою обкладинкою. Автор вживає ритмічної розповіді і має великий досвід у дитячій літературі. Можна сподіватися гарного успіху книжечки серед наших малят.

Щоб пізнати нашого майстра Бориса Крюкова теж як карикатуриста, треба о придбати до бібліотеки видання **Юліана Середяка „Сміхоліна”** — краплі для доброго гумору з лабораторії Бориса Крюкова. На 192 сторінках книжки зібрані найкращі карикатури нашого майстра, опубліковані впродовж років у гумористичному журналі „Мітла” і в щорічних календарях під тою самою назвою. Характеристичні і дуже різноманітні типи людей, якими Борис Крюків ілюструє дотепи, викликають у читача веселість і настрої, якого нам так бракує. Дobreю порадою кожному, хто придбає книжку було б, щоб, прочитавши дотеп, звернув бачну увагу на рисунок мистця і на ту мистецьку тонкість гумору, яким він характеризує людей.

Д-р Богдан Романенчук видав у видавництві „Київ” 1966 перший 56-сторінковий зшиток „**Азбуковника**”, короткої енциклопедії української літератури. Цю назву автор узяв із зразків рукописних довідників того роду вживаних у 17 столітті.

Перед кількома роками д-р Б. Романенчук почав підготовляти біобібліографічну працю про українських письменників. Однак у ході праці виявилось, що буде доцільніше взяти до уваги теж діячів літератури, критиків, істориків тощо, а теж і довідки про стилі й літературну термінологію. Праця унікальна в наших умовах, і вже тим самим повинна здобути собі піддержку української інтелігенції на еміграції.

Тільки короткою нотаткою звернемо увагу на краший літературний твір 1966 року — „**Під чорним небом**”, дебют **Мирослави Ласовської** у прозі, яка написала досі кілька драматичних творів. Це повість на тлі трагічних переживань української родини під советською окупацією Західної України під час другої світової війни. Цій видатній появі присвятимо на сторінках „Овиду” окрему оцінку.

Історичне багатство „Слова”

Володимир Шелест. „Княжа Україна” у „Слові о полку Ігореві”, нарис, Торонто. Видавництво „Вільне Слово”, 1961, стор. 38.

Дослідники твердять, що „Слово о полку Ігореві”, найвище мистецьке досягнення літератури старокняжої України, одночасно являє собою визначну пам'ятку про історичні події того часу. Стисла аналіза історичних подій, переданих у „Слові”, свідчить про те, що воно є твором виняткової історичної вартості й високої мистецької майстерності.

Володимир Шелест у своєму нарисі „Княжа Україна у „Слові о полку Ігореві” розкриває історичне багатство „Слова” і показує великий вплив змальованих там подій на хід державного життя тодішньої України. Київська держава, як нам відомо, не витворила міцної внутрішньополітичної структури. Міжусобиці поміж поодинокими князями чи, навіть, між цілими княжими династіями привели могутню державу до політичного упадку. Слушно підкреслює Шелест, що автор „Слова” був не лише неперевершеним поетом, але також істориком. Він глибоко аналізував політичне життя своєї батьківщини, гордився героїзмом і завзяттям її князів та дружинників, закликав їх до єдності й рівночасно остерігав, що міжусобиці поміж ними приведуть державу до упадку й вона буде переможена диким степом. Отже, „Слово” кидає ясніший жмут світла на недовомовлені й неясні місця тогочасних літописів, і таким чином зростає вартість його історичного матеріалу для пізнання нашого минулого.

Келтуяла, історик російської літератури, висловив думку, що „Слово” було написане на замовлення Святослава. Воно було чимсь в роді політичного памфлету, щоб підняти князів і приєднати їх до ідеї спільної боротьби проти половців, що так сильно тривожили українські східні землі. Тому „Слово” має характер заклику до князів. Воно написане на підставі багатства князівсько-дружинної усної творчості, переплетене густо історично-політичним матеріалом і є плодом старої Київської культури. Досвід мовної образотворчості та політичного й історичного розуміння доби невідомого київського поета XII ст. має всесвітнє значення. Читаючи „Слово”, ми кожнораз сповнюємося почуттям гордості з нашої давньої культури й літератури. Вивчення „Слова” всесто-

ронньо поширює наші уявлення про рідну мову, про нашу історію і про її великий зв'язок з народною поезією, що стала підґрунтям для „Слова”.

З уваги на ці факти праці Володимира Шелеста не можна ставити на другорядне місце й не можна казати, що, мовляв, вона менше важлива, ніж інші праці про „Слово”. Вона має свою вартість, зокрема, коли врахувати, що стихія „Слова” є тепер поважним політичним актом, що його стараються вирвати з українських рук.

Володимир Шелест звів історичні факти „Слова” до спільного знаменника з історичними джерелами нашими й чужими. Він показав, що історія стоїть у центрі уваги автора „Слова”, який мав добре всестороннє знання і наскрізь правильне розуміння подій та характеру окремих князів.

Українські праці про „Слово” досі досить скупо заторкували історичне тло „Слова”. Навіть Михайло Грушевський, що своїм науковим авторитетом та ерудицією міг багато прислужитися справі „Слова”, зокрема вивченню його історичного підґрунтя, не дав відповідної окремої історичної студії. Досі не маємо в цій ділянці обширного аналітичного твору, що в усіх деталях виявив би історичний зв'язок поміж „Словом” та історичними подіями того часу. Також не маємо відповідної синтетичної студії, яка підсумувала б бодай аналітичні дослідження, досі успішно пророблені в ділянці історичного пізнання підґрунтя „Слова” й його зв'язку з нашою історією.

Володимир Шелест, не зважаючи на розмір і характер своєї праці, дав добрий популярний приклад аналітичного розроблення історичних подій, що лягли в основу „Слова”. Виклад його праці легкий, розрахований на широкого читача. Видно, що матеріал спочатку друкувався в часописі, а пізніше, з уваги на ширше зацікавлення, удостоївся книжкового видання.

Праця В. Шелеста є, без сумніву, позитивним досягненням і заслуговує на увагу. Вона широко оперує терміном „Київська Русь”, замість терміну „Русь”. Актуалізує проблеми найдавнішої історії України й з'ясовує їх так, що з ними погодиться і українець, і кожний дослідник, у якого є чисті заміри й добра воля подивитись правді в очі в усій її ширині й без будьякого бажання підтягати факти чи їх перекручувати. В цьому якраз і лежить найбільша заслуга нарису Володимира Шелеста.

Володимир Жила

Палке серце поета

(Р. ВОЛОДИМИР, „ПАЛКІ СЕРЦЯ”, Лондон, 1964, 211 стор.).

Дві думки настирливо переслідували мене під час читання книги поезії „Палкі серця” Р. Володимира: перша — автор безперечно має хист, друга — автор не дбає про мову своїх творів. Перша думка радувала, друга насторожувала й гнівила. Порадували зокрема такі рядки:

Коли спивав із ваших лиць полин прощання,
Ввижались подвиги, а там і зустріч рання...
(стор. 192)

Так може написати тільки талановитий поет. Тому я готовий простити йому суто-галицькі „лиця” замість „щік”. Звичайно, такий і подібний місцевий кольорит можна допускати, бо він український, без польсько-австрійської домішки, проти якої треба постійно вести боротьбу, як і проти московської мовної нечисті.

Не можу стриматися, щоб не зацитувати ще два рядки, пристрасні своєю метафоричністю:

Щастям стелене дитинство,
Сонцем випрядена даль...
(„Мати”, стор. 53)

Добрих висловів, справді поетичних, можна знайти чимало в Р. Володимира. Поет посідає вже певну культуру вірша, хоч тематично обмежує себе переважно до національно-патріотичної лірики, в якій досягає безперечно-го успіху. Поеми Р. Володимира залишаю осторонь — вони мені багато не промовляють.

Мова — першоелемент літературної творчості. Коли мова нової української літератури складалася, тоді можна було прощати і Шевченкові „чужому навчається” (замість „чужого навчайтесь”), і Франкові „розвидняющийся” (русизм) і „огень” (полонізм). Саме тому, наприклад, пізній Франко нещадно виправляв мову раннього Франка. На жаль, цієї праці він не докінчив. Тепер же, коли наша літературна мова унормувалась і набула філігранности, тепер уже не можна грішити москалізмами чи полонізмами, неправильними наголосами чи граматичним відхиленням. Цих недоліків у Р. Володимира таки багатенько. Майже як правило, на кожну сторінку припадає два чи й більше неправильних, нелітературних наголосів. Взагалі кажучи, мова Р. Володимира — українського

національного поета — нечиста, засмічена русизмами. Москвофільське „общество” Качковського в’їлося, як бачимо, до кісток деяким галичанам. Тому не дивниця, що деяким із них тепер так тяжко включитися в могутній потік нормативної мови. Наведу лише кілька прикрих мовних огріхів Р. Володимира:

В святині тиша урочиста
Фіялковий підносить чад,
Із вітваря гляди ть Пречиста
На жалоці тремких лямпад,
Настояний дух згаслих свіч
Стреми ть збагнути темну ніч.
(стор. 62)

Два москалізми в цьому уривку псують талановито написано строфу. Замість „глядить” краще вжити „дивиться” або, щоб укластися в ритм, „зорить”. „Глядить” має значення переважно „доглядає”. Слово „стремить” вжито в невідповідному значенні. В українській мові „стреміти” може палиця, устромлена в землю і под. Зі змісту вірша видно, що треба було б написати останній рядок хочби так:

Збагнути прагне темну ніч.

Таких і подібних мовних недоречностей у Р. Володимира багато. Їх можна було б легко уникнути, якби поетів рукопис переглянув досвідчений редактор. Тоді не було б русизмів „таяв” (56), замість „танув”, „вихром” (57) замість „вихором” і под.

Відзначимо бодай кілька неправильних наголосів (у дужках подаємо правильні): вежА (вЕжа), не дАала (не далА), просторИ (простОри), в дружбі (в дрУжбі), буЛа (булА), по-смішкОю (пОсмішкою)... Повторюємо, таких відхилень сотні. Дуже рідко можна знайти вірш, де автор у згоді з правильним наголошенням. З цього погляду відзначмо сонет „Мова сторіч” (стор. 42) з прекрасною свіжою римою „будівлі-в поготівлі” і дуже невідповідними „розрісся-середньовіччя”, „храм-напівненнЯм”. В останніх двох узагалі немає рими.

Звертаю увагу ще на те, що апостроф не вживається у вислові „на прю”. На початку рецензії я згадав про дві думки, що настирливо переслідували мене при читанні книги поезій Р. Володимира. Мусить перемогти перша з них. Талановитий поет повинен ревно дбати про чистоту мови. Р. Володимир має всі дані навчитися писати у повній згоді з нормативною мовою. Тоді його поезія матиме більший вплив на читача і даватиме більшу естетичну насолоду, ніж тепер.

Яр Славутич

ДОВГОГРАЙНІ ПЛАТІВКИ

- СЛУЖБА БОЖА на двох довгограйних НІ-
F1 платівках у виконанні хору церкви
св. Варвари у Відні, в ціні 12.00 дол. і
додаткова платівка з „Боже, вислухай
благання” і ін. за 1.00 дол. Всі три платів-
ки, в альбомі, мистецько-оформленому О.
Мошинською, разом із пересилкою 13.00
- УКРАЇНСЬКІ ВОСКРЕСНІ ПІСНІ і гагілки у
вик. хору церкви св. Варвари у Відні —
Альбом з двома платівками 10.00
- УКРАЇНСЬКІ КОЛЯДИ у вик. хору церкви
св. Варвари у Відні 4.95
- ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ — опера на 3
дії С. Артемовського (три платівки) 14.95
- ПІСНЯ ПРО РУШНИЧОК — (до слів А.
Малишка, муз. П. Майбороди) співає
Д. Ігнатюк, та 11 інших пісень. Пісня про
рушничок полонила серця всіх українців
у цілому світі. (Число платівок RP10) 4.95
- 801 СВАТАННЯ НА ГОНЧАРІВЦІ
(Альбом з 3-ма платівками, 12" Ціна \$12.50
- 802 ДИТЯЧІ КАЗКИ (ч. 1)
У виконанні Ірини Лаврівської. 3.95
- 803 ДИТЯЧІ КАЗКИ (ч. 2)
У виконанні Ірини Лаврівської. 3.95
- 804 КОЛЯДИ — 14 різних коляд —
різні хори 4.95
- 805 УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ
У виконанні Хору Верьовки 3.95
- 806 МИРОСЛАВ СКАЛА-СТАРИЦЬКИЙ —
Miro Skala-Starycky — тенор
з оркестрою 4.95
- 807 СПІВАЄ КИЇВ — Ukrainian Songs of Kiev,
Concert of works by P. Mayboroda 4.95
- 807 СПІВАЄ ЛЬВІВ — Concert performed by
Capella „Trembita” in Lviv, Conductor —
P. Murawskyj 4.95
- 809 УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ З ГУЦУЛЬЩИНИ —
Ukrainian Hutzul Songs. 4.95
- 810 ПІСНІ З УКРАЇНИ 4.95
- 811 INTERNATIONAL MELODIES —
„AMOR” Orchestra. 4.95
- 812 ВЕЧІР НА СОЮЗІВЦІ —
з оркестрою „AMOR” Ukrainian Dance
Music 4.95
- 814 DANCE PARTY — „AMOR” Orchestra 4.95
- 815 УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ТАНКИ — Anatole
Pietri Orchestra, — Buenos Aires 4.95
- 816 ВЕЧЕРНИЦІ, „Кобзар” з Симфонічною
Оркестрою, дириг. А. Рудницький, Філа 4.95
- 817 КОНЦЕРТ, Хор „КОБЗАР” із Симфонічною
Оркестрою 4.95
- 818 ЩЕ НЕ ВМЕРЛА, Хор „КОБЗАР”. 4.95
- 819 КОНЦЕРТ, Хор „ДУМКА”, Нью-Йорк,
дир. Л. Крушельницький. 4.95
- 820 БОГ ПРЕДВІСНИЙ — Українські коляди
та щедрівки у вик. Хору „Кобзар” під
кер. А. Рудницького 4.95
- 821, 822 і 823 УКРАЇНСЬКІ КОЛОМИЙКИ
(частина 1, 2, і 3). кожна по 4.95
- 824 УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ — у виконанні Хору
Верьовки (частина 2.) 4.95
- 825 ЗАСВИСТАЛИ КОЗАЧЕНЬКИ... Збірка
козацьких пісень. 4.95
- 827 МАРІЧКА — закарпатські співаночки 4.95
- 828 СТРИЙСЬКИЙ ПАРК — пісні сьогодніш-
нього Львова 4.95

- 831, 832 і 833 ЖАРТІВЛИВІ ПІСНІ по 4.95
- 834 і 836 ПІСНІ УПА 4.95
- 835 НАЗАР СТОДОЛЯ — Опера. Слова
Тараса Шевченка. Музика К.
Данкевича 19.80
- 838 ЗНОВ... У ЛЬВОВІ 4.95
- 852 ЦЕРКОВНІ ПІСНІ — Церковний Хор
Маланюк та Хору св. Варвари, Відень,
диригент: А. Ігнатишин 4.95
- 851 НАРОДНІ ПІСНІ — у виконанні Іри
св. Варвари, Відень. Дир. А. Ігнатишин 4.95
- УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ В ЧЕСТЬ ПРЕЧИСТОЇ
ДІВИ МАРІЇ — Мішаний хор церкви св.
о. Миколая в Чикаго 4.95
- ДУМИ МОЇ і інші українські пісні у ви-
конанні київських ансамблів 4.95
- ЗБІРКА ПІСЕНЬ — виконують Ія і Лю-
бомир Мацюк з оркестрою 4.95
- УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ у виконанні Україн-
ського Хору Думка в Дітройті під упра-
вою І. Атаманця 4.95
- ПІСНІ Й ТАНЦІ З УКРАЇНИ у виконанні
київських ансамблів видання МОНІТОР
ч. 1, 2 і 3 по 3.95
- УКРАЇНА — пісні у виконанні Українського
Хору Думка в Києві і київського ансам-
блю бандуристів 3.95
- ВЕСЕЛА ЗБІРКА у виконанні різних укра-
їнських хорових ансамблів 4.95
- ХОРОВІ ПІСНІ З УКРАЇНИ у виконанні
Капелі Бандуристів під управою Гр. Ки-
тастого й Б. Божика наспівані в часі не-
давнього турне по Європі (видання ні-
мецького видавництва) 4.50
- Я ЦИГАНКА МОЛОДА і ін. 4.95
- ЯК ТЕБЕ НЕ ЛЮБИТИ і ін. пісні 4.95
- БЕРІЗКА і ін. пісні 4.95
- ТАНЦЮЙМО — танкова музика 4.95
- КИЇВСЬКИЙ ВАЛЬС і ін. пісні 4.95
- УКРАДЕНЕ ЩАСТЯ драма в 5 діях Івана
Франка (Альбом з 3-ма платівками) 12.50
- КОНЦЕРТ у виконанні Української Духової
Оркестри під управою І. Барабаша в Чі-
каго (альбом з 3-ма платівками) 4.50
- РИМІНСЬКІ МЕЛОДІЇ — вик. муж. квартет
„Розвага” з оркестрою М. Шияна. Альбом:
три платівки 10", 78 R.P.M. 4.75
- ТЕНОР І. ЗЕРІФЕРТ — при фортепіані ЛЮБА
СЛЮЗАР. Три оригінальні платівки в
мистецькому альбомі 4.75
- АЛЬБОМ ПІСЕНЬ Я. Б. Весоловського
у виконанні оркестри і хору Івана
Романова. Солисти: Антін Дербіш,
Олександр Тихнович (танцювальна
музика) 4.50
- ДІТИ СПІВАЮТЬ — дитячий хор Рідної
Школи УНО — Філія Ст. Катеринс, Онт. 4.95

Усі ці платівки продає
КНИГАРНЯ

при ВИДАВНИЦТВІ МИКОЛИ ДЕНИСЮКА
В ЧІКАГО

Платівки висилаємо негайно по замовленню.
Кошти пересилки оплачує Книгарня
Замовлення і гроші слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. Chicago Ave. — Chicago 22, Ill., USA

КНИГА, НЕОБХІДНА В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Видає:

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА

НАЙКРАЩИЙ ПОДАРУНОК ПРИ КОЖНІЙ НАГОДІ!

ДРУГА ГАСЛОВА ЧАСТИНА ЕУ-2

Нові передплатники

Вісім томів (1-8) — полотно 120.00 дол.

Вісім томів (1-8) — півшкіра 144.00 дол.

Дотеперішні передплатники

За додаткові чотири томи (5-8) — полотно 60.00 дол.

За додаткові чотири томи (5-8) — півшкіра 72.00 дол.

Продає :

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА В ЧІКАГО

на догідні сплати по дол. 5.00 місячно

На бажання висилаємо проспекти

Замовлення слати на адресу :

**MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. Chicago Ave. Chicago 22, Ill. USA**

РЕЗОЛЮЦІЇ ДРУГОГО З'ЇЗДУ УКРАЇНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ АМЕРИКИ І КАНАДИ

Учасники II З'їзду Українських Журналістів Америки й Канади, члени спілок Українських Журналістів Америки й Канади, а також не-члени, співробітники, дописувачі й редактори українських часописів та журналів у всьому світі, у виступі в суботу 5-го і в неділю 6-го листопада 1966 року, в місті Торонто, Онт., Канада, вислухавши основні доповіді і провівши дискусію, —

Пересилають привіт українському народові в поневоленій Батьківщині, висловлюючи йому подив та підтримку в його боротьбі, що проходить у змінених формах, проти нової хвилі русифікації та наступу на український вільний дух в Україні, і одночасно гостро засуджують колоніальну політику Москви, наслідком якої український народ позбавлений права вільно хвалити Бога, будувати власне життя, користати з вільного слова діячів культури й преси;

Вітають наші церковний і світський проводи в країнах вільного світу і звертаються до них з гарячим закликом діяти по лінії консолідації та єдності й завершити ці намагання Світовим Конгресом Вільних Українців, що запланований на кінець 1967 року;

II З'їзд Українських Журналістів Америки й Канади вітає дотеперішні заходи підготовчого Комітету ПАУК для скликання Світового Конгресу Вільних Українців і закликає його поробити зусилля, щоб у дальшій підготові, а також в СКВУ, взяли участь всі українські церковно-релігійні, суспільно-громадські та станово-професійні організації, бо тільки з участю всіх українських сил СКВУ може бути успішним. З'їзд доручає Прово-

дові новоствореної Федерації Спілок Українських Журналістів Америки й Канади, при нагоді Світового Конгресу Вільних Українців, скликати Світовий З'їзд Вільних Українських Журналістів та обговорити можливості поширення Федерації на всі терени, де діють вільні українські журналісти.

II З'їзд Українських Журналістів Америки й Канади закликає всіх українців в діаспорі гідно й достойно відзначити об'єднаними силами всіх українських політичних середовищ у вільному світі 50-річчя Української Національної Революції та відновлення української державности. Таким чином українці у вільному світі дали б українській нації, поневоленій Москвою, політичну й моральну допомогу в її визвольній боротьбі за повернення суверенної і соборної державности, опертої на Актах 22 січня 1918-1919 років та знищеної нападом Советської Росії.

II З'їзд вітає колег-журналістів, які не змогли прибути на З'їзд, як теж усіх колег в різних державах світу, які часто працюють на інших становищах, але вперто виконують свій обов'язок робітників пера в службі українській нації та її ідеалів.

II З'їзд Українських Журналістів Америки й Канади ствердив, що зовнішня і внутрішня ситуація, в якій живемо, від I З'їзду 30-31 жовтня 1965 року, в Кергонксоні, Н. Й., ЗДА, майже не змінилася. Тому учасники II З'їзду повністю підтримують та підтверджують ухвали, постанови та резолюції, схвалені на З'їзді Українських Журналістів Америки й Канади.

II З'їзд Українських Журналістів Америки й Канади ствердив, що зустрічі журналістів, зокрема реда-

кторів і співробітників нашої преси, що появляється у вільному світі та виконує важливу роль в нашій спільноті, є явищем додатним, яке напевно причиниться до покращання і підвищення рівня і якості української преси в ЗДА та в Канаді. З'їзд уважає, що такі зустрічі слід відбувати що якийсь час і започатковану I З'їздом Українських Журналістів Америки й Канади традицію продовжувати.

II З'їзд Українських Журналістів Америки й Канади поновно стверджує, що українська преса у вільному світі є вільним речником визвольних ідеалів українського народу й одним із важливих джерел інформацій про українську Правду.

II З'їзд Українських Журналістів Америки й Канади закликає всю українську спільноту у вільному світі, зокрема в ЗДА і в Канаді, далі виявляти патріотизм та рішучість у розвитку українського життя в усіх ділянках і робити все можливе, щоб стримати процес денационалізації. З'їзд з радістю стверджує позначки співпраці молоді з усіх середовищ і вважає, що цим позитивним тенденціям треба дати повну підтримку в пресі.

II З'їзд Українських Журналістів Америки й Канади закликає всіх українських журналістів притримуватися схваленого на цьому З'їзді Кодексу Етики Українського Журналіста, затіснити співпрацю в рамках Федерації Спілок Українських Журналістів Америки й Канади, що була створена на цьому З'їзді, і діяти конструктивно в нашій громаді. Зокрема З'їзд закликає всіх редакторів, дописувачів і співробітників української преси дати добрий приклад єдності та консолідованості, припинити я-

вище взаємного атакування чи образливої критики й щоб наша преса не поміщувала неперевіраних вісток і статей, які шкодять доброму імені українських організацій чи поодиноких осіб та дискредитують їхню діяльність.

II З'їзд Українських Журналістів Америки й Канади рекомендує Спілкам Українських Журналістів Америки й Канади приймати й залишати в своєму складі тільки таких членів, які приймають та підтримуються респектувати схвалений цим З'їздом Кодекс Етики Українського Журналіста.

II З'їзд Українських Журналістів Америки й Канади звертається з закликом і доручає Проводові Федерації Українських Журналістів ЗДА і Канади застановитися над професійними справами та правами українських журналістів і виступувати відповідні домагання до видавців для покращання умов праці й матеріального забезпечення редакторів-журналістів для кращого розвитку преси.

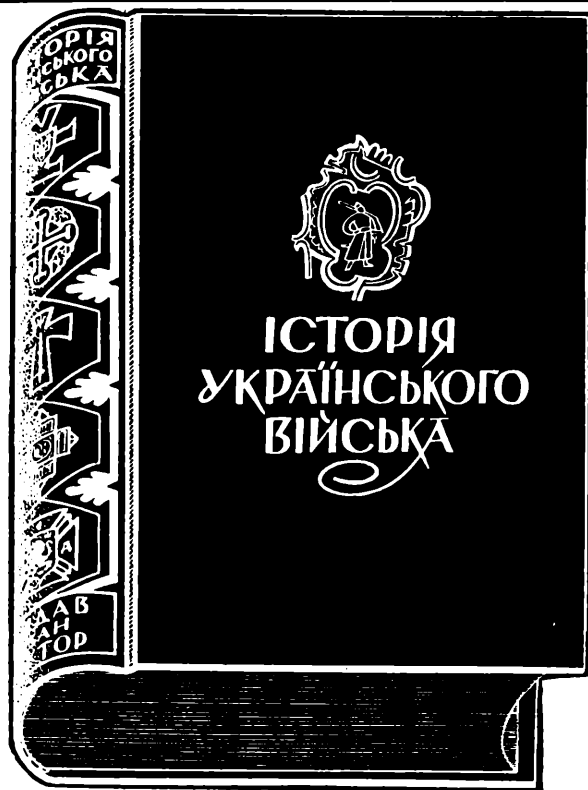
II З'їзд Українських Журналістів Америки й Канади доручає Спілкам Українських Журналістів Америки й Канади і Федерації цих Спілок продовжувати старання над вишколом журналістичного нарізку й виконати постанови I З'їзду Українських Журналістів щодо організування журналістичних курсів, одностайного правопису, стипендій для молоді, що студіює журналістику, та повести працю в напрямку зміцнення авторитету Спілок Українських Журналістів та підвищення професійного рівня української преси.

II З'їзд Українських Журналістів, що відбувся в ювілейному році Івана Франка, закликає українських журналістів далі чепохитно продовжувати світлі традиції минулого й на сторінках преси далі бути незламними речниками та но-

сіями незламної волі українського народу до самостійного, державного життя. Викриваючи й побороючи всі форми та вияви московсько-більшевицького колоніалізму в Україні, українська преса у вільному світі повинна далі невтомно мобілізувати українську спільноту до нерозривної єдності й солідарності з рідним народом на Батьківщині, протиставляючись усім спробам ворожої диверсії і виллом з єдиного, самостійницького фронту у формі офіційних зустрічей з урядовими представниками окупаційного режиму в Україні. Одночасно З'їзд засуджує советофільську й комуністичну пре-

су в українській та англійській мовах, яка появляється в ЗДА і в Канаді й своєю роботою причиняється до скріплення комуно-московського імперіалізму.

II З'їзд Українських Журналістів Америки й Канади, зокрема, з тривогою спостерігає далі, постійне переслідування української молоді та діячів культури в Україні. З'їзд засуджує з усією рішучістю арештування та в'язнення цих діячів і звертається до культурного світу з проханням піднести в пресі, перед урядами держав і в ООН голос в обороні українського народу, зокрема в обороні діячів української культури.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА

ДРУГЕ ДОПОВНЕНЕ ВИДАННЯ, З ІЛЮСТРАЦІЯМИ,
понад 850 сторінок, великого формату, в твердій оправі,
з позолоченням Ціна 18.00 дол. Замовлення слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PRINTING COMPANY

2226 W. Chicago Avenue — Chicago 22, Ill. — USA.

КОДЕКС ЕТИКИ УКРАЇНСЬКОГО ЖУРНАЛІСТА

СХВАЛЕНИЙ ДРУГИМ З'ЇЗДОМ УКРАЇНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ
АМЕРИКИ І КАНАДИ, ЩО ВІДБУВСЯ В ТОРОНТО 5 І 6
ЛИСТОПАДА 1966 Р.

Український журналіст, без уваги на те, де він живе та в яких обставинах працює, повинен вважати себе органічною складовою частиною великої міжнародної спільноти журналістів, першим головним обов'язком яких є правдиво, об'єктивно і вповні інформувати читачів і суспільність та з'ясовувати й коментувати події виключно на базі перевірених фактів та згідно зі своїм найкращим знанням, своєю совістю та своїми переконаннями.

Мавши на увазі факт, що в сучасній окупованій Україні преса й журналістика, як і все життя поневоленого народу, цілком підпорядковані тоталітарному окупаційному режимові та змушені слугувати виключно його злочинним цілям та інтересам, український журналіст у вільному світі є головним виразником вільної української преси. В таких обставинах український журналіст у вільному світі має виконувати не тільки завдання всіх професійних журналістів у широкому світі, але має ще окрему, історичну місію поширювати правду про Україну, обороняти права української нації на рідну, ні від кого незалежну народоправну державу, плекати й розвивати українські національно-політичні й культурні традиції, розвивати й поглиблювати українську політичну думку та підтримувати всі почини, що сприяють політичному, культурному й економічному організаційному розвитку української громади у вільному світі. Тим то український журналіст у вільному світі є не тільки виконавцем своєї професії,

але рівночасно й оборонцем прав свого поневоленого народу, отже й українським громадсько-політичним діячем. Це накладає на нього подвійний обов'язок зберігати у виконванні журналістичної професії засади етики й громадської моралі та як журналіст-публіцист і людина поводитись так, щоб серед своїх і чужих викликати пошану до себе та української журналістики.

Українська преса в ЗДА і Канаді користується повною свободою друкованого слова, гарантованою конституціями і законами цих країн. У цих ідеальних умовах виконання своєї професії український журналіст зобов'язаний з власної і непримушеної волі респектувати й підтримувати конституційно-народоправний устрій цих держав та ставитись лояльно до їх установ, зберігаючи та виконуючи при цьому право і обов'язок з'ясовувати своїм читачам урядову політику цих країн на базі практичної аналізи та кризої призми не тільки державних інтересів ЗДА і Канади, але й ідеалів та змагань України й українського народу.

Щоб могли успішно виконувати ці свої професійні завдання та окрему місію вільної української преси, український журналіст у своїй праці повинен керуватись такими основними етичними засадами:

1. Підставою журналістичної праці є пошук і беззастережне пошанування правди. Правда мусить лежати в основі всіх інформацій і всіх тверджень. Поширювання вісток чи тверджень, не опертих на безперечних фактах, подавання

здогадів і гіпотез за факти, базування висновків та, зокрема, закидів і обвинувачень на здогадах або неперевірених фактах суперечить основній засаді журналістичної етики.

2. Етичне відношення журналіста до правди повинно проявлятися в його готовості змінити свою думку та одверто признатись до помилки, якщо така трапиться. Журналіст повинен бути відважний і твердий у своїх поглядах і переконаннях, але водночас має уважно й об'єктивно та без будь-яких упереджень вислухувати другу сторону і признавати доказану фактами правдивість чужих аргументів.

3. До основних етичних засад журналіста належить докладність, дбайливість і добра воля як у збиранні і передачі вісток, так і в коментуванні та вияснюванні подій, при чому думка про загальне добро завжди мусить мати перевагу над інтересами одиниць чи груп.

4. У виконванні своєї професії журналіст завжди повинен змагатись до найвищої компетентності і знання справи та виявляти такт і розуміння у відношенні до інших. А тому, що професія українського журналіста тісно пов'язана з ідеями й ідеалами української визвольної проблематики та обороною української правди, український журналіст повинен відзначатись та виявляти прикладну ідейність і некорисливість.

5. Журналіст зловжив би своєю професією, якщо писав би проти власного знання фактів і проти власних переконань також тоді, якщо від нього вимагали б цього

його працевластувачі чи керівники його політично-партійного проводу.

6. Добра воля, подібно як і правда, мусить бути основою журналістичної праці. Передача вісток чи їх коментування із свідомою злонамірністю є порушенням журналістичної етики.

7. Подаючи вістки чи коментарі вповні з інших друкованих джерел, треба обов'язково відкликатись на їх джерело. Повний перепечат вістки чи статті без подання їх первісного джерела є так само неетичним, як присвоєння чужої власності.

8. Журналіст має право і обов'язок обороняти свої погляди та піддавати під сумнів і полемізувати із поглядами суперечними. Але в полеміці журналіст зобов'язаний не тільки до максимальної об'єктивності, але й джентлменства. Він грубо порушив би журналістичну етику та зловжив би своєю професією, якщо промовчував би факти чи перекручував правду для оборони своїх поглядів.

9. Критика подій, явищ і поглядів так само належить до журналістичної професії, як інформування про них. Але кожна така критика мусить бути базована гі-

лки на правді і фактах та мати на увазі цілість української правди і добро всієї української спільноти. У критиці, як і полеміці, треба зберігати спокійний тон, вистерігатись образливих висловів та виявляти максимальну добру волю. Пишучи про рідні установи й організації, можна і треба їх критикувати, коли є до цього причина, маючи на увазі, що конструктивна критика є основним привілеєм вільного суспільства та передумою його розвитку. Але в такій, як і кожній критиці треба відкликатись на дійсні, перевірені факти та мати на увазі добро і покращання цих установ, а не їх упадок чи тільки критику для критики. В полеміці з іншими думками і поглядами треба обов'язково в цілості наводити текст того вислову, до якого полеміка відноситься. Було б порушенням журналістичної етики лаяти, дискримінувати чи відсуджувати від чести особу чи групи осіб тільки за те, що вони мають і висловлюють інші погляди. Кожна людина має право на власний погляд, а помилятися є людським. Добра практика журналістичної професії вимагає, щоб всі матеріали із закидами та критикою були підписані дійсним прі-

звищем чи відомим професійним псевдо — або криптонімом автора.

10. Український журналіст повинен давати приклад політичної й товариської культури, яка намагається стосувати в політичному і громадському житті „чесну гру” та не переносити громадсько-політичних суперечностей і розбіжностей думок на приватний і персональний ґрунт.

11. Для збереження взаємної пошани в українському журналістичному світі не годиться писати легковажно або принизливо про конкурентні часописи та їх редакторів, але треба виявляти у відношенні до них таке саме джентлменство і толерантність як ми бажали б, щоб вони виявляли у відношенні до нас.

12. Виконання журналістичної професії накладає великі обов'язки і відповідальність, але й дає великі привілеї. Було б неетично використовувати ці привілеї для особистих, родинних чи групових і партійних та інших цілей і користей, не зв'язаних безпосередньо із добрим виконанням журналістичної професії.

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

5-ТОМОВЕ ВИДАННЯ

Понад 2,000 сторінок друку в твердій оправі

Замовлення без завдатку (також на сплати) слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY

2226 W. CHICAGO AVE., CHICAGO 22, Ill. — U.S.A.

Молодь ушановує Франка в Парижі

У своєму вступному слові на відкритті ювілейної академії-концерту в залі Плеєль-Дебюсі 17. XII. 66 р. голова Центр. Гром. Комітету у Франції інж. Симон Созонтів сказав, що „молодь урятувала нашу честь” перед пам'яттю великого Івана Франка, якого вшановує ц. р. весь український світ. Молодь — це учні Студії Мирослава Скали-Старицького. „Тому, — казав далі голова, — я хочу широко подякувати маестрові Старицькому, який сам один усе підготував, zorganizував, виконав усю чорну роботу й нас запросив до почесного патронату. Подяка належить теж Союзові Українок, який зайнявся технічними справами”.

Новинкою і zarazом приємною несподіванкою була зразу ж перша точка — доповідь. Проти всіх сподівань, її дбайливо опрацювала й поправно прочитала студентка чужих мов Ліза Сенткевич. У скороченій до мінімуму доповіді життєпис Івана Франка переплітався з датами й назвами творів та закінчився цитатою з поеми. Просто клясична форма й рекордовий час, не більше 10 хвилин, зуміли виявити так знання й краснорічність доповідачки, як і познайомити публіку з предметом чи пригадати їй найважливіше про Франка.

Слідували дві деклямації з „Мойсея” — вдало підібрані уривки. Василь Бідник з виглядом і вдачею вдумливого інтелігента передав „Пролог” так, наче б виклав глибоку філософічну проблему. Ірка Зелена з подивугідною інтуїцією й відчуттям продеклямувала „Мойсей і діти” — по-жіночому ніжно, чутливо, надзвичайно.

Доволі важку пісню до слів Франка, муз. Бобикевича, „Розвивайся, лозо борзо” поправно відспівала Лариса Вітошинська, яка цим разом уже зуміла опанувати свій ще не зовсім розвинений голос і вести його за вказівками професора, що й дало добрі наслідки. Натомість Марійка Тирпич, яку знаємо як феноменальну „Трав'яту”, не змогла повністю виявити свого гарного голосу та скалі в пісні „Земле моя” Франка-Степового, хоч і передала цей твір блискуче.

Пані Олександра Кукловська, яка завжди допомагає Студії своїми виступами продеклямувала поезію Б. Бори „Іван Франко” та прочитала прозовий нарис І. Франка „Будяки” з такою експресією і зрозумінням, що цим вона перевершила всі свої попередні виступи. Тут ге-

ніяльний Франко знайшов для свого твору талановитого виконавця.

Далі виступили дві справжні „зірки” в довгих вечірніх сукнях, що й підкреслювало їхні майже завершені студії співу. Уляна Чайківська проспівала „оксамитно” Франка-Степового „Розвійтеся з вітром” та Олеся-Степового „О, де ти згинув, рідний краю”, а клясичний „соловейко”, Одарка Андрішин виконала настроєво „Як почуєш вночі” та „Пісне моя” — Франка-Січинського. Вони обидві проспівали теж дует Олеся-Степового „Не цвітуть квітки зимою” при супроводі Жоржа Вернера.

Данило Ганяк, глибокий і zarazом дзвінкий бас-профундо, виконав довгу й важку річ Франка-Степового „Каменярі”, чим і здивував і наново здобув паризьку публіку, а також зовсім несподівано виступив із деклямацією „У XXIII-ті роковини смерті Тараса Шевченка” — І. Франка, чим доказав, що в нього вже немає труднощів з українською мовою й вимовою.

Чергові точки — деклямації „Україна мовить” у виконанні Марійки Тирпич і „Моя любов” — Лариси Вітошинської та тріо Андрішин-Чайківська-Тирпич „Розвивайся, ти високий дубе”, підкреслили патріотичні й національні нотки в творчості І. Франка з його соборницькими мріями „від Кубані аж до Сяну-річки”. Врешті закінчив програму весь ансамбль піснею „Не пора”, яку підхопила вся зала.

Почесний голова викликав на сцену маестра Старицького, щоб йому прилюдно подякувати за гарний, мистецький і глибоко патріотичний концерт на пошану Франка у виконанні української молоді, народженої на чужині...

ВАЖЛИВА НОВИНА НА КНИЖКОВОМУ РИНКУ

Дмитро Дорошенко
НАРИС ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
Том I-II

Передмова Олександр Оглоблин
590 сторінок, великого формату, в твердій оправі, з позолоченням.

Ціна лише 10.00 доларів
Замовлення слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. Chicago Ave.
Chicago, Ill. 60622 — U.S.A.

Музично-Драматична Студія М. Скали-Старицького

Студія існує в Парижі від 1963 року. За той час члени студії виступали перед українською та чужою публікою із власними концертами і літературно-вокальними вечорами, присвячени-

терцети та твори українських і чужих композиторів оригінальними мовами (українською, італійською, німецькою, французькою). У минулому 1966 р. Студія виконала цілу оперу „За-

Музично-драматична студія М. Скали-Старицького в Парижі. Сидять зліва до права: Ірка Зелена, Одарка Андрішнін, М. СКАЛА-СТАРИЦЬКИЙ, Уляна Чайківська і Марійка Тирпич. Стоять: Василь Бідник, Ляріса Вітошинська, Ліза Сенткевич і Данило Ганяк.

ми творчості Тараса Шевченка, Лесі Українки, Олександра Олеса, Івана Франка, брали участь в українських громадських імпрезах, виступах організацій молоді у Франції, Англії, Бельгії та у виступах міжнародних організацій (МММ). Студійці виконують пісні, оперові арії, дуети,

порожечь за Дунаєм" С. Гулака-Артемовського в концертній формі у Парижі, Галіфаксі й Волвергемтоні (Англія), здобуваючи великі успіхи. Серед студійців є декілька непересічних талантів, майбутніх мистців співу та живого слова.

ГОСТІ НАШОГО ВИДАВНИЦТВА

Наше видавництво відвідав Гість з Аргентини пан Михайло Данилишин, почесний голова централі Т-ва „Прогресу” в Аргентині. На світлині в нашому видавництві (зліва до права): Ізидор Рибак, Анна Садовська-Денисюк, Шановний Гість Михайло Данилишин, Любомира О. Денисюк і Микола Денисюк.

Smith Corona Portable Typewriter

AUTHORIZED DEALER:

MYKOLA DENYSIUK

2226 WEST CHICAGO AVENUE, CHICAGO, ILLINOIS 60622 USA

Дуже практична в новому ефектовному оформленні *STERLING*

Найновіший модель люксової машинки до писання *GALAXIE*

Маємо в продажу англійські, українські та в усіх інших мовах

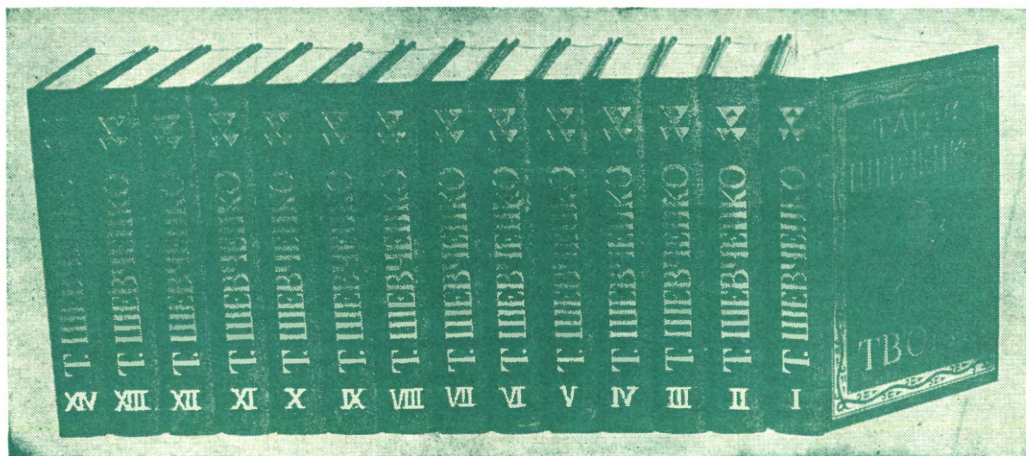
МАШИНКИ ДО ПИСАННЯ

найкращої американської продукції у великому виборі — по низьких, приступних цінах, на догідні сплати, без дорахування відсотків.

Приймаємо позамісцеві замовлення і висилаємо машинки до писання до всіх стейтів ЗДА та інших країн.

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА
ВИДРУКУВАЛО

ВЖЕ ТРЕТІМ НАКЛАДОМ

ТВОРИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЮВІЛЕЙНЕ ПОВНЕ ВИДАННЯ В 14 ТОМАХ

Т. I. Поезії до року 1843.
Т. II. Поезії 1843-1847 рр.
Т. III. Поезії 1847-1857 рр.
Т. IV. Поезії 1857-1861 рр.
Т. V. Назар Стодоля. — Різні твори.
Т. VI. Повісті: Художник — Наймичка — Варнак.
Т. VII. Повісті: Княгиня — Музика — Нещасний —
Капітанша.
Т. VIII. Повісті: Близнята — Мандрівка.
Т. IX. Журнал.

Т. X. Листи.
Т. XI. Т. Шевченко — маляр.
Т. XII. Т. Шевченко чужими мовами. Переклади
Шевченка на інші мови.
Т. XIII. Збірник статей про Т. Шевченка та його
творчість.
Т. XIV. Показчик видань Шевченкових творів, пер-
шодруки й окремі видання та спис літератури
про них.

Видавництво видрукувало вже всі 14 томів.

Перший наклад деяких томів цього видання Творів Тараса Шевченка видав
Український Науковий Інститут у Варшаві під редакцією Павла Зайцева.

Другий і третій наклад цього видання (з деякими ще ніде не друкowanими
новими томами) видало Видавництво Миколи Денисюка з нагоди ювілейних
святкувань (1961 і 1964 рр.).

14-томове видання творів Тараса Шевченка видавництва Миколи Денисюка друковане
на доброму папері, в люксовій оправі, в імітації шкіри, з позолоченням, у мис-
тецькому оформленні Едварда Козака.

Ціна за всіх 14 томів цього монументального видання лише

- 75.00 дол. на сплати до 3-ох місяців.
або з 4% знижкою, себто
- 72.00 дол. за готівку при замовленні.

Видавництво висилає всі 14 томів негайно по одержанні замовлення.

Замовлення слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY

2226 WEST CHICAGO AVENUE — CHICAGO, ILL., 60622 — USA